

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VOLBA PSEUDONYMU GABRIELY MISTRALOVÉ:
GABRIELE D'ANNUNZIO, FREDERIC MISTRAL
A GABRIELA MISTRALOVÁ

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Josef Prokop, Ph.D.

Autorka práce: Kristýna Štěpánková

Studijní obor: Anglický jazyk a literatura – španělský jazyk a literatura

Ročník: 3.

2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 30. dubna 2015

.....

Poděkování:

Velice ráda bych tímto moc poděkovala panu PhDr. Josefu Prokopovi, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce. Jeho ochoty, trpělivosti, mnoha cenných rad, užitečných informací a doporučení, bez kterých by tato práce vznikla jen velice těžko, si moc cením.

ANOTACE

Předmětem této bakalářské práce je volba pseudonymu chilské spisovatelky Gabriely Mistralové. Konkrétně se práce zabývá původem pseudonymu a mírou pravděpodobnosti jeho vytvoření z úcty Mistralové ke dvěma evropským spisovatelům, Gabrielu D'Annunziovi a Fredericu Mistralovi. Práce obsahuje obecné informace týkající se literárních pseudonymů, jejich tvoření a použití v Evropě a Latinské Americe, dále biografii Gabriely Mistralové, Gabriela D'Annunzia a Frederica Mistrala, včetně porovnání jejich životů a estetik. Tato práce také zkoumá možné důvody používání pseudonymu Gabriely Mistralové a zejména jeho původ a význam. Součástí práce je resumé ve španělštině.

KLÍČOVÁ SLOVA

Gabriela Mistralová, Gabriele D'Annunzio, Frederic Mistral, literární pseudonym

ANNOTATION

The aim of this bachelor thesis is to examine the origin of Gabriela Mistral's literary pseudonym, particularly, the probability of the pen name being chosen by her, in order to honour two European writers, an Italian writer Gabriele D'Annunzio and a French writer Frederic Mistral. This work contains general information concerning pen names, their creation and use in Europe and Latin America, also the biography of Gabriela Mistral, Gabriele D'Annunzio and Frederic Mistral, including the comparison of their lives and aesthetics. This work further explores Gabriela Mistral's possible reasons for using the pseudonym, its history, origin and meaning. The bachelor thesis includes a résumé in Spanish.

KEY WORDS

Gabriela Mistral, Gabriele D'Annunzio, Frederic Mistral, literary pseudonym, pen name

Obsah

Úvod.....	7
1 Literární pseudonym.....	9
1.1 Definice pseudonymu.....	9
1.2 Stručná historie literárních pseudonymů.....	10
1.3 Formování pseudonymu.....	11
1.4 Příklady fungování pseudonymů v kontextu evropských literatur	12
1.5 Příklady fungování pseudonymů v kontextu latinskoamerických literatur.....	14
2 Gabriela Mistralová.....	18
2.1 Život a dílo Gabriely Mistralové.....	18
2.2 Oblíbení autoři.....	21
3 Život a dílo Gabriela D'Annunzia a Frederica Mistrala	23
3.1 Život a dílo Gabriela D'Annunzia.....	23
3.2 Recepce díla Gabriela D'Annunzia v Latinské Americe a v Chile.....	25
3.3 Život a dílo Frederica Mistrala.....	27
3.4 Recepce díla Frederica Mistrala v Latinské Americe a v Chile.....	29
4 Styčné plochy mezi životy, literárními díly a estetickými postavami Gabriely Mistralové, Gabriela D'Annunzia a Frederica Mistrala.....	31
4.1 Komparace osobního života.....	31
4.2 Komparace literární tvorby a estetik.....	33
5 Pseudonym Gabriely Mistralové.....	36
5.1 Historie pseudonymu.....	36
5.2 Možné důvody používání pseudonymu	38
5.3 Význam pseudonymu.....	42
5.4 Přijetí pseudonymu Gabriely Mistralové v kontextu latinskoamerické literatury	48
Závěr.....	50
Resumen.....	52
Seznam použité literatury:.....	53

Úvod

Tématem této bakalářské práce je volba literárního pseudonymu chilské spisovatelky a nositelky Nobelovy ceny za literaturu, Gabriely Mistralové. Práce se zabývá zejména spojitostí tohoto pseudonymu se dvěma evropskými literáty - italským romanopiscem, básníkem a dramatikem Gabrielem D'Annunziem a francouzským spisovatelem Fredericem Mistralem. Cílem této práce je prozkoumat, jaké nejpravděpodobnější podněty přiměly chilskou autorku k tomu, aby tento konkrétní pseudonym začala používat, zda byl opravdu vytvořen spojením jmen dvou zmíněných autorů, či zda odkazuje ještě na něco, či někoho jiného.

Toho se budu snažit docílit pomocí teoretického konceptu literárního pole, popsaného francouzským sociologem a filozofem, Pierrem Bourdieuem. Problematika výběru literárního pseudonymu je v některých případech velmi komplexní, zejména jedná-li se o diskutabilní pseudonym již nežijícího autora. Při zkoumání původu pseudonymu je tak nutno vnímat různé kontexty a konvence, tedy brát v potaz různé skutečnosti, které mohly k výběru pseudonymu a důvodům k jeho používání zásadně přispět.

Neprve bude čtenář stručně seznámen s problematikou fungování literárního pseudonymu, jeho vznikem a použitím v kontextu evropských a latinskoamerických literatur. Dále se práce zaměří na život a dílo Gabriely Mistralové, Gabriela D'Annunzia a Frederica Mistrala a přijetí díla těchto dvou evropských autorů v Latinské Americe a v Chile. Bude provedena komparativní analýza shodných znaků v jejich životech, osobních postojích a literární tvorbě. Následně se práce bude zabývat historií používání různých pseudonymů Gabrielou Mistralovou, důvodům používání a možné motivaci volby jejího posledního a zároveň nejznámějšího literárního pseudonymu. Nakonec bude stručně zmíněno jeho přijetí v Latinské Americe.

V průběhu vypracovávání této práce jsem čerpala z několika slovníků pseudonymů a z článků pojednávajících o této problematice. Informace o Gabriele Mistralové jsem získávala zejména z jejích deníků, vydaných chilským básníkem

Jaimem Quezadou, z její korespondence s přítelkyní Victorií Ocampovou, dále z několika biografí spisovatelky, sepsaných zejména jejími současníky a přáteli. Zároveň jsem se snažila brát v potaz tvorbu samotné Mistralové, jakožto významný zdroj informací o jejím životě a osobnosti. Seznam veškeré použité literatury je uveden na konci práce. Všechny uvedené citáty ze španělského originálu jsou vlastními překlady.

1 Literární pseudonym

1.1 Definice pseudonymu

Jelikož hlavním předmětem zkoumání této práce je literární pseudonym, je nezbytné vymezit si jeho význam a chápání. Výraz „pseudonym“ pochází z řeckého slova „ψευδώνυμος“ („pseudónymos“), které v překladu znamená „falešné jméno“. Je to tedy jméno, jenž se neshoduje s původním antroponymem, tedy vlastním jménem. Pseudonym je všeobecně chápán jako nové, fiktivní jméno, které konkrétní osoba dobrovolně přebírá za účelem jeho aktivního používání, namísto svého původního jména.

Výraz „pseudonimo“, který se v současnosti ve slovníku španělské královské akademie již nenachází, je zaznamenán v databázi španělského lexikografického inventáře *Nuevo tesoro lexicográfico*¹ ve slovníku z roku 1788, který uvádí, že tento výraz pochází z francouzského slova „pseudonyme“ a je označením pro iniciály. Od počátku 19. století už se význam slova „pseudonimo“ či „pseudónimo“ vysvětluje jako domnělé, či falešné jméno autora, a zároveň se začíná častěji zapisovat bez počátečního písmene „p“. V databázi *Nuevo tesoro lexicográfico*, lze nejstarší popis výrazu „seudónimo“ nalézt ve slovníku z roku 1846, s následující definicí: „*Prízvisko autora, jenž publikuje svá díla pod domnělým jménem, a děl takto publikovaných.*“² V současnosti slovník španělské královské akademie³ definuje pseudonym jako: „*Pojmenování autora, který falešným jménem zastírá své pravé jméno*“⁴, případně jako: „*Jméno používané umělcem ve svých činnostech, místo svého vlastního.*“⁵

1 Dostupné na: <http://buscon.rae.es/ntlle/SrvltGUILoginNtile>

2 „*Dícese del autor que publica sus obras bajo un nombre supuesto, y de las obras así publicadas.*“

3 Dostupný na: <http://www.rae.es/>

4 „*Dicho de un autor: Que oculta con un nombre falso el suyo verdadero*“

5 „*Nombre utilizado por un artista en sus actividades, en vez del suyo propio.*“

1.2 Stručná historie literárních pseudonymů

Jak vyplývá z výkladů slovníků, z pseudonymů používaných v nejrůznějších sektorech umění, patří právě literární pseudonymy mezi ty nejstarší. Jak tvrdí P. P. Rogers a F. A. Lapuente, užívání fiktivního jména se záměrem zatajení identity autora pochází minimálně ze středověku a pátrání po pravém jméně uživatelů pseudonymů taktéž.⁶ Rozšíření používání pseudonymů nastalo v renesanci, obzvláště v 18. století, kdy členové literárních akademií nejčastěji používali jména převzatá z klasické literatury. Nejdříve proto, že se chtěli duchovně sjednotit s řeckými a římskými autory, později z důvodu pouhého rozmaru. Avšak obecně autoři v minulosti dávali přednost používání falešných jmen zejména v případě, že vyznávali nepovolené náboženství, či z důvodu inklinace k jinému, nežli vládnoucímu politickému uskupení.⁷ Pseudonym byl tedy ve svých počátcích využíván zejména za účelem ochrany autora.

V 17. století se již někteří bibliografové začínali věnovat sestavování seznamů pseudonymů literárních umělců. Mezi nimi byl například německý bibliograf Vicente Placcius (1642-1699), autor díla *De scriptis et criptoribus anonymis atque pseudonymis syntagma*, z roku 1674. S postupem času se vzbuzoval zájem také o znalost přesných důvodů k osvojování a používání konkrétních pseudonymů. Touto problematikou se zabývali zejména latinskoameričtí kompilátoři. Jedním z prvních byl chilský historik a rektor University v Chile z let 1893-1897, Diego Barros Arana (1830-1907). Poukazoval mimo jiné na skutečnost, že příčinou používání pseudonymů může být nedůvěra autorů v sebe samé, nedůvěra ve své dílo, obava o společenské postavení a prestiž, víra ve větší úspěch knihy vydané pod falešným jménem, či pouhý rozmar autora.⁸ Tyto důvody jsou spolu s dalšími uváděny rovněž pozdějšími i současnými vědci, zabývajícími se pseudonymy.

6 ROGERS, Paul Patrick, LAPUENTE, Felipe-Antonio. *Diccionario de seudónimos literarios españoles, con algunas iniciales*, str. 12.

7 Tamtéž, str. 28.

8 BARROS ARANA, Diego, *Notas para una bibliografía de obras anónimas i seudónimas sobre la historia, la geografía y la literatura de América* . str. 5.

1.3 Formování pseudonymu

Literární pseudonymy mohou mít nespočetně mnoho odlišných forem a bezpochyby existuje spousta metod k jejich vytvoření. Zdaleka nejčastější, jsou formy pseudonymů rozpoznatelné jako typické kombinace křestního jména a příjmení, u kterých je často zřetelný vztah jména původního a jména nového. Příkladem může být pseudonym uruguayského kritika Alfreda Bastose „Adalberto Sof“, který byl záměrně vytvořen z písmen tvořících původní jméno.⁹ Podobným případem je zkracování původního jména, které je nezřídka aplikováno z praktických důvodů. Tento typ pseudonymu využil kolumbijský spisovatel Luis Carlos Lozano, vydávající svá díla pod pseudonymem Carloza.¹⁰ Jednoslovný pseudonym je nejen ekonomičtější a snáze zapamatovatelný, ale slouží též jako jistá značka pro autorem vydaná díla.

Nemusí se však vždy jednat o pseudonym utvořený z vlastního jména. Často tyto formy vznikají z názvu nebo slova náhodně či úmyslně vybraného, což často přispívá k diskuzím o jejich původu, jako například u Molièra (vlastním jménem Jean-Baptiste Poquelin)¹¹, či Voltaira (vl. jm. François-Marie Arouet)¹². Dále se pseudonymy tvoří spojením několika slov, či použitím jediného slova, určitým způsobem charakterizujícího danou osobu. Jako příklad lze uvést španělského spisovatele z druhé poloviny 19. století, Leopolda Alase, známého pod pseudonymem Clarín. Slovo „clarín“ v překladu znamená „vojenská trubka“ a odkazuje na autorův kritický hlas. Jakožto kritik, byl Leopoldo Alas jedním z nejvlivnějších postav své doby. Jeho články byly proslulé charakteristickým útočným stylem.¹³ Do této kategorie lze přiřadit i španělského romanopisce a literárního kritika Azorína (vlastním jménem José Augusto Trinidad Martínez Ruiz), který si pseudonym převzal po hrdinovi své autobiografické knihy *António Azorín* (1903). Samotné jméno navíc ve španělštině znamená „podobný jestřábovi.“¹⁴

9 SCARONE, Arturo, *Diccionario de seudonimos de Uruguay*, str. 19.

10 OTERO MUÑOZ, Gustavo. Seudonimos de escritores colombianos. *Centro Virtual Cervantes*. [online]. 18.2.2015 [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: http://cvc.cervantes.es/lengua/thesaurus/pdf/13/TH_13_123_120_0.pdf

11 ROOM, Adrian, *A Dictionary of Pseudonyms and Their Origins, with Stories of Name Changes*, str. 224.

12 Tamtéž, str. 310.

13 Tamtéž, str. 117.

14 Tamtéž, str. 83.

Celkem běžné pro vznik pseudonymu je rovněž přejímání jmen rodinných příslušníků, či blízkých přátel a osob, v důsledku projevu úcty, vděku, či náklonnosti. Tak vznikl kupříkladu pseudonym Françoise Villona, který se narodil jako François Montcorbier, ovšem v průběhu dospívání si osvojil příjmení kanovníka Guillaumea Villona, který se o něho již od jeho narození staral.¹⁵

Je evidentní, že případ pseudonymu Gabriely Mistralové se s žádným z výše zmíněných schémat příliš neztotožňuje. Pseudonym ani zdaleka nepřipomíná autorčino vlastní jméno, spisovatelku na první pohled nijak necharakterizuje, není složen ze jmen jejích rodinných příslušníků ani jejích blízkých. Pokud vycházíme z předpokladu, že jméno přejala od Gabriela D'Annunzia a Frederica Mistrala, jedná se s největší pravděpodobností o spisovatelčin prostředek projevu úcty k těmto dvěma evropským autorům, ačkoliv osobně se s nimi nikdy nesetkala. Přestože tento způsob vytvoření pseudonymu není zdaleka ten nejvyskytovanější, není na poli literatury výjimkou. Jak bylo zmíněno v předešlé kapitole, již v průběhu renesance si autoři osvojovali jména svých vzorů, například z klasické literatury.

1.4 Příklady fungování pseudonymů v kontextu evropských literatur

Pro účelnější demonstraci používání literárních pseudonymů v Latinské Americe, kde Gabriela Mistralová působila po většinu svého života, a také vzhledem k tomu, že autorka měla přístup k dílům evropských spisovatelů, je příhodné brát v potaz fungování pseudonymů v literatuře na evropském kontinentě.

Zejména v 18.-19. století, ale také na počátku 20. století, velká část ženských autorek volila publikování svých děl pod pseudonymy, respektive pod mužskými jmény. Jedním z nejrozšířenějších důvodů této tendence, bylo vyhnout se diskriminaci a předsudkům, jež byly tehdy vůči spisovatelkám rozšířené. Jedny z nejznámějších

¹⁵ VILLON, François. *Já - François Villon*. str. 92.

autorek, které svou kariéru započaly se zastřením svého pravého jména, ale i identity, byly sestry Brontëovy v první polovině 19. století. Charlotte Brontëová (1816-1855) psala pod pseudonymem Currer Bell, Anne Brontëová (1820-1849) publikovala jako Acton Bell, a Emily Brontëová (1818-1848) byla známá jako Elis Bell.¹⁶ Až v době, kdy už byla jejich díla celkem oblíbená, spisovatelky odkryly svou pravou totožnost, a i přes odhalení své identity zůstaly uznávanými umělkyněmi.

Dalším příkladem autorky, která fakt že je žena skrývala ze stejných důvodů jako výše zmíněné, je Mary Ann Evansová (1819-1880). Ta pod pseudonymem George Eliot dokonce vydala esej útočící na ženské spisovatelky *Silly Novels by Lady Novelist* (1856). Ovšem poté co vyšla její první velmi úspěšná kniha *Adam Bede* (1859), veřejně vystoupila jako její autorka, a věhlas dalších, ještě úspěšnějších knih, to rovněž neovlivnilo.

Také francouzská spisovatelka ze šlechtického rodu, Amantine Aurore Lucile Dupin de Francueilová (1804-1876) si zvolila mužský pseudonym pod kterým je známá dodnes, a to George Sand, v češtině ne zcela správně přechylovaný na George Sandová. Tento pseudonym je spojen zejména s románem *Rose et Blanche* (1831), který napsala společně s Julem Sandeau, pod společným jménem - Jules Sand. Ona sama později začala vydávat knihy pod pseudonymem odvozeným právě ze jména svého kolegy. Mužsky znějící pseudonym si osvojila také Cecilie Böhl de Faberová (1796-1877). Důvodem pro první použití pseudonymu Fernán Caballero byl fakt, že její manžel nechal publikovat její knihu *La Gaviota* v Madridu, namísto původně zamýšlené Paříže, a to si autorka z určitého důvodu nepřála. Rozhodla se tedy knihu vydat pod falešným jménem, které si vybrala náhodně, z novinového článku o vraždě ve vesnici s názvem Fernán Caballero, nacházející se ve Španělsku.¹⁷

Protipólem spisovatelek záměrně píšících pod mužskými jmény jsou autorky, které si chtěly zachovat anonymitu, ale zároveň i povědomí o svém pohlaví.

16 ROOM, Adrian, *Dictionary of Pseudonyms: 13,000 Assumed Names and Their Origins*, str. 3.

17 SIMÓN PALMER, María del Carmen. La ocultación de la propia personalidad en las escritoras del siglo XIX. *Centro Virtual Cervantes*. Str. 96. [online]. 27.3.2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: http://cvc.cervantes.es/literatura/aih/pdf/09/aih_09_2_011.pdf

Vystupovaly například jako „A Lady“, což je případ konkrétně Jane Austenové (1775-1817), která takto vydala roku 1811 své dílo *Rozum a cit (Sense and sensibility)*.

Dalším důvodem pro používání pseudonymu často bývala snaha zatajit svou identitu např. kvůli cenzuře, dotýkání se kontroverzních témat, či témat týkajících se nezákonných záležitostí. Motivem pro používání pseudonymu mohl být také záměr získat určitou prestiž, nebo pozornost veřejnosti. To se evropským spisovatelům dařilo také díky tomu, že nezdědka udržovali dva či více profesionálních životů najednou. Používali různé pseudonymy pro vydání knih v několika jazycích, jako například Jean-Raymond De Kremer (1887-1964). Belgický bilingvní spisovatel používal pseudonym Jean Ray pro francouzsky psané knihy a pseudonym John Flanders pro jeho knihy v belgické nizozemštině.¹⁸ Autorem který použil zhruba dvě stě různých jmen, byl Angličan Daniel Foe (1660-1731), známý spíše pod pseudonymem Daniel Defoe. Ke svému příjmení přidal předponu De-, jelikož se styděl za svůj prostý původ, a tato předpona naznačuje původ aristokratický.¹⁹ Druhým spisovatelem s velkým počtem pseudonymů, byl francouzský spisovatel a filozof Voltaire (1694-1778). Používal jich zhruba 173.²⁰

1.5 Příklady fungování pseudonymů v kontextu latinskoamerických literatur

Podobně jako v Evropě, i v Latinské Americe v minulých stoletích působilo mnoho autorů pod pseudonymy. Důvody k jejich používání se ovšem většinou lišily. Narozdíl od evropských spisovatelů, latinskoameričtí autoři nevyužívali tak často pseudonym se záměrem skrytí identity z důvodu možné diskriminace. V mnoha případech působili pod falešným jménem bez závažnějších příčin, zejména pro evokování vznešenosti, či poetického vyznění.

18 ROOM, Adrian, *Dictionary of Pseudonyms: 13,000 Assumed Names and Their Origins*, str. 261.

19 Tamtéž, str. 328-330.

20 Tamtéž, str. 326-328.

Takovým případem je pseudonym básníka, diplomata a novináře Félix Rubén Garcíi Sarmienta (1867-1916), Rubén Darío. Autor z Nicaraguy si osvojil příjmení, které je španělským překladem jména slavného perského prince Daria I., neboli Daria Velikého.²¹ Ještě rozšířenější, jsou pseudonymy vyjadřující tajemnost, krásu, či určitou vlastnost, u spisovatelek. Například „La dulce Shade“, je pseudonymem chilské spisovatelky s britskými předky, Mariany Cox-Stuvenové (1882-1914), autorky románu z roku 1909, *La vida íntima de Marie Goetz*.²² Používala také jméno „Mariana Cox Méndez“, nebo mužský pseudonym „Oliver Brand“.²³ Její přítelkyně z Chile, Inés Echeverría de Larraínová (1868-1949), autorka knih *Hojas Caidas* (1910), či *La hora de queda* (1916)²⁴, uváděla své publikace pod pseudonymem „Iris“, podle stejnojmenné bohyně řecké mytologie, zvěstovatelky zpráv, důvěrnice a rádkyně.²⁵ Mezi autorky záměrně písíci pod vznešeně znějícími pseudonymy dále patřila matka chilského básníka Vicente Huidobra, Doña Maria Luisa Fernández de García Huidobrová (1868-1938). Spisovatelka, která pořádala literární kroužky ve svém domě v Santiagu de Chile v prvních desetiletích 20. století, používala pseudonym „Mona Lisa“²⁶, evokující obraz krásné, tajemné ženy. Jako příklad autorky z Kuby, může být uvedena Gertrudis Gómez de Avellanedová, jež publikovala své články v novinách pod pseudonymem „La Peregrina“. Tento výraz pochází ze španělského slova „el peregrino“, tedy „podivný“, či „putující“, a autorka si jej zvolila záměrně pro jeho vyznění, v tomto případě konkrétně exotičnost.²⁷

Velice zajímavým příkladem latinskoamerického spisovatele působícího pod pseudonymem, je přítel Gabriely Mistralové, Pablo Neruda (1904-1973), vlastním jménem Ricardo Eliécer Neftalí Reyes Basoalto. Chilský básník, jenž používal také více než jeden pseudonym, si osvojil ten nejznámější již ve svých šestnácti letech, v roce 1920. Důvodem pro používání tohoto pseudonymu byl jeho otec, který spisovatele

21 ROOM, Adrian, *Dictionary of Pseudonyms: 13,000 Assumed Names and Their Origins*, str. 129.

22 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 251.

23 LAMPEREIN, Lina Vera; Vieira, Ana María; Molina, Paz, *Presencia femenina en la literatura nacional: una trayectoria apasionante, 1750-2005*, str. 391.

24 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 251.

25 Inés Echeverría de Larraín (Iris) (1868-1949). *Memoria chilena: Biblioteca nacional de Chile*. [online]. 20.3.2015 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.memoriachilena.cl/602/w3-article-3461.html>

26 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 270.

27 PASTOR, Brígida M., *El discurso de Gertrudis Gómez de Avellaneda: Identidad Femenina y Otredad*, str. 11.

neuznával a snažil se synovi literární činnost znemožnit. Podle Adriana Rooma²⁸, José Miguela Ovieda²⁹ a Césara Airy³⁰, si Neruda vytvořil pseudonym jako vyjádření úcty k českému spisovateli 19. století, Jana Nerudy. Jiné autority ale naopak tvrdí, že o Janu Nerudovi ve své době nemohl mít ani tušení, tudíž jeho pseudonym, který se stal roku 1946 jeho legálním jménem, má odlišný původ. Za pozornost stojí fakt, že pod pseudonymem začal publikovat od října roku 1920, tedy přibližně ve stejné době, kdy se seznámil s Gabrielou Mistralovou, která mu jako svému o patnáct let mladšímu kolegovi radila ohledně jeho literární kariéry. Stejně jako ona, ani Neruda o původu svého pseudonymu nikdy příliš nehovořil, a zanechal tak prostor pro diskuze. Ve sbírce jeho pamětí se ovšem lze dozvědět pravý původ příjmení Neruda. Sám autor zde vysvětluje, že aby před svým otcem utajil publikování svých básní, hledal příjmení, pod kterým jej otec nebude moci identifikovat. Náhodou si v časopise všiml jména Jana Nerudy, o němž v té době nic nevěděl. To, že se jedná o spisovatele, se dozvěděl až postupem času, a když navštívil o několik let později Československo, položil Janu Nerudovi na hrob květiny.³¹ Křestní jméno si podle Césara Airy převzal od Pabla de Rokhy, kterého si tím zneprátelil, a učinil rivalem na celý život.³² Pablo de Rokha byl totiž také pseudonym, a to chilského spisovatele Carlose Díaze Loyoly (1894-1978).³³ Ten se oženil se spisovatelkou píšící pod pseudonymem Juana Inés de la Cruz. Chilskou autorkou narozenou jako Luisa Anabalón Sanderson (1892-1951), která si po svatbě s básníkem pseudonym změnila dle jeho vzoru na „Winétt de Rokha“.³⁴ Možná zčásti také proto, že pseudonym Juana Inés de la Cruz ještě dříve používala mexická básnířka ze 17. století, Juana Inés de Asbaje.

Podobně jako v Evropě, i v Latinské Americe spisovatelé používali více pseudonymů. Kromě výše zmíněné Mariany Cox-Stuvenové, kupříkladu uruguayská básnířka a přítelkyně Gabriely Mistralové, Juana Ibarbourouová (1895–1979),

28 ROOM, Adrian, *Dictionary of Pseudonyms: 13,000 Assumed Names and Their Origins*, str. 223.

29 OVIEDO, José Miguel, *Historia de la literatura hispanoamericana. 3. Postmodernismo, Vanguardia, Regionalismo*, str. 350.

30 AIRA, César, *Diccionario de autores latinoamericanos*, str. 387.

31 NERUDA, Pablo, *Confieso que he vivido. Memorias*, str. 72.

32 AIRA, César, *Diccionario de autores latinoamericanos*, str. 387.

33 OVIEDO, José Miguel, *Historia de la literatura hispanoamericana. 3. Postmodernismo, Vanguardia, Regionalismo*, str. 407.

34 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 250.

přezdívána „Juana de América“³⁵, započala svou literární kariéru pod fantaskním pseudonymem „Jeannette d'Ibar“. Ten ale přestala používat poté co se provdala, a pokračovala v psaní pod vlastním jménem.³⁶ Více rozličných pseudonymů na počátku kariéry ostatně používala i Mistralová, jak je popsáno o několik kapitol níže.

35 FRANCO, Jean. *Historia de la literatura hispanoamericana: a partir de la independencia*. Str, 228.

36 8 de marzo de 1892: Nace Juana de Ibarbourou. *Uruguay Educa: Portal educativo de Uruguay*. [online]. 23.3.2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z:<http://www.uruguayeduca.edu.uy/Portal.Base/Web/verContenido.aspx?ID=200932>

2 Gabriela Mistralová

2.1 Život a dílo Gabriely Mistralové

Gabriela Mistralová se narodila jako Lucila Godoy Alcayagová, 7. dubna roku 1889 v chudém a malém městě Vicuña, v údolí Elqui v Chile. Mezi jejími předky byli domorodí obyvatelé amerického kontinentu, Baskové i Židé.³⁷ Její matka, Petronila Alcayaga de Molinová byla švadlenou, a otec Jerónimo Godoy Villanueva pracoval jako učitel na základní škole. Když byly Mistralové 3 roky, otec rodinu opustil, a tak se o dívku starala zejména její o patnáct let starší nevlastní sestra Emelina, která ji naučila mimo jiné číst. Dětství prožila Mistralová obklopena přírodou And ve vesnicích Montegrande a La Unión. V roce 1900 nastoupila do školy ve Vicuňi, kterou ale nenavštěvovala dlouho, jelikož se následující rok s matkou a sestrou přestěhovala za babičkou do města La Serena.

Dostupnost vzdělání v té době nebyla příliš snadná, a tak se Mistralová vzdělávala především sama.³⁸ Své první verše složila ve třinácti letech, a své nadšení pro literaturu si plně uvědomila o dva roky později, v roce 1904. Tehdy totiž poznala novináře Bernarda Ossandóna, jenž jí umožnil přístup do své rozsáhlé knihovny.³⁹ V této době se autorka seznámila s díly mnohých spisovatelů, včetně básníka Frederica Mistrala. Krátce poté, započala svou literární tvorbu. Její první publikace, povídka *La muerte del poeta*, se objevila 30. srpna 1904 v novinách *El Coquimbo*. V následujícím roce již spisovatelka přispívala do několika deníků.

Ještě před dovršením šestnácti let Mistralová získala svou první práci v pedagogice.⁴⁰ Stala se asistentkou na základní škole v městě La Compañía. Poté působila na několika dalších školách v okolí, například ve městě La Cantera, kde

37 OVIEDO, José Miguel, *Historia de la literatura hispanoamericana. 3. Postmodernismo, Vanguardia, Regionalismo*. Str. 268.

38 SAAVEDRA MOLINA, Julio, *Gabriela Mistral: su vida y su obra*, str. 26.

39 GARCÍA GUADELUPE, Inmaculada. Gabriela Mistral Cronología . *Centro Virtual Cervantes*. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z:<http://cvc.cervantes.es/literatura/escritores/mistral/cronologia/>

40 SAAVEDRA MOLINA, Julio, *Gabriela Mistral: su vida y su obra*, str. 26.

poznala železničního pracovníka Romelia Uretu Carvajala. Jejich vztah, který vyvrcholil zasnoubením, ale skončil téměř vzájemnou nenávisť. Po jistém čase odloučení, se v roce 1909 náhodou potkali a hovořili spolu. O dva týdny později se zadlužený a nešťastný Ureta zastřelil, přičemž v jeho saku byla nalezena spisovatelčina fotografie.⁴¹ Právě toto byla jedna z událostí, které významně ovlivnily spisovatelčinu tvorbu. Dala vzniknout *Sonetům smrti (Sonetos de la Muerte)*, které byly publikovány v pedagogickém časopise v roce 1915, a které se staly úspěšnými v národní literární soutěži Juegos Florales de Santiago de Chile v prosinci roku 1914, kde ze skromnosti či ostychu Mistralová ani nepředstoupila před publikum, aby si převzala první cenu.⁴²

V roce 1917 se začala přátelit s politikem Pedrem Aguirrem Cerdou, který se později stal prezidentem Chile. Tímto započalo spisovatelčino dlouhodobé spojení se světem politiky. V tomto období intenzivně spolupracovala s mnoha národními i zahraničními periodiky, a pokračovala ve své pedagogické činnosti. Její přátelské vztahy s mnohými chilskými i zahraničními spisovateli zapříčinily její rozsáhlou korespondenci.

Přelomovým, byl pro Mistralovou rok 1921, kdy o její básnické tvorbě přednášel na konferenci v Instituto de las Españas profesor Federico de Onís, z Univerzity Columbie v New Yorku. Obecenstvo složené zejména ze severoamerických profesorů španělského jazyka bylo jejími básněmi nadšeno, a tak vznikl nápad na vydání první básnické sbírky *Sklíčenost (Desolación, 1922)*.⁴³ Úspěch této knihy, kterou autorka věnovala svému příteli Aguirre Cerdovi, ji dovolil opustit kariéru pedagožky a zcela se věnovat od roku 1925 svým vzdělávacím a humanitárním kampaním na mezinárodní úrovni. Důkazem jejího zájmu na zlepšení stále odkládajícího se vzdělání žen, je výběr textů, které publikovala v Mexiku pod titulem *Lecturas para mujeres (1923)*. Příštího roku vyšel v Madridu soubor ukolébavek a básní pro děti *Něha (Ternura)*. Následovala její sbírka s duchovním nádechem *Pastva (Tala)*, taktéž vydána v cizině, tentokrát v

41 GARCÍA GUADELUPE, Inmaculada. Gabriela Mistral Cronología . *Centro Virtual Cervantes*. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z:<http://cvc.cervantes.es/literatura/escritores/mistral/cronologia/>

42 MISTRAL, Gabriela, *Antología*, str. 13.

43 Tamtéž, str. 14.

Buenos Aires v roce 1938. Za života Gabriely Mistralové vyšla ještě sbírka *Lis* (*Lagar*, 1954).

Nevyváženost která je patrná ve spisovatelčině tvorbě se odrazovala i v jejím osobním životě. Mistralová nikde nepobývala dlouhodobě. Žila několik let např. v Mexiku, USA, Brazílii, Argentině, Uruguayi, Španělsku, ve Francii a v Itálii. V druhé polovině svého života svou rodnou zemi spíše jen navštěvovala. Na krátko se vrátila pouze v letech 1925, 1938, a 1954. Zúčastňovala se světových fór, zabývala se problémy ve školství a stala se uznávanou a vlivnou osobou. Během pobytu v Marseille v roce 1926 adoptovala svého osiřelého synovce Juana Miguela Godoye, kterého oslovovala Yin Yin. Ten ale v roce 1942 spáchal za nejasných okolností sebevraždu, což spisovatelku také velice zasáhlo. Přesto stále psala články, eseje a básně do prestižních národních i zahraničních novin. Zmínit lze kupříkladu *El Universal de Caracas*, *el ABC de Madrid*, *La Nación de Buenos Aires*, *El Mercurio de Santiago*, či *El Repertorio Americano de San José*.

Zásadním rokem byl nejen pro Gabrielu Mistralovou, ale rovněž pro celý svět latinskoamerické literatury, rok 1945. Tehdy získala jako první latinskoamerická spisovatelka Nobelovu cenu za literaturu. V následujících letech obdržela několik čestných doktorátů na univerzitách po celém světě a také se stala diplomatkou. Od roku 1947, kdy jí zemřela sestra, ji neustále doprovázela její sekretářka a chilská spisovatelka Doris Danová. V roce 1951 Mistralová získala národní cenu za literaturu v Chile, přičemž prostředky které za cenu obdržela, věnovala chudým dětem žijícím v údolí Elqui. Tehdy se začaly projevovat její závažné zdravotní problémy, spojené s diabetem a nemocným srdcem. Stále ovšem pokračovala ve své tvorbě.

V posledních letech svého života pracovala na knize *Poema de Chile*, ve které se věnuje své rodné zemi. Kniha byla vydána až posmrtně, v roce 1967. V roce 1956 se její zdraví rapidně zhoršilo, byla jí diagnostikována rakovina slinivky břišní. Následujícího roku, 10. ledna v nemocnici v New Yorku zemřela ve věku 67 let. Ve své závěti odkázala práva na její publikovaná díla na jižní polokouli chudým dětem z Montegrande, díla publikovaná na severní polokouli Doris Danové a Palmě Guillénové,

kteřé dědictví následně také odkázaly dětem z Montegrande.⁴⁴ Tam byla podle vlastního přání spisovatelka pochována.

2.2 Oblíbení autoři

O literaturu se Gabriela Mistralová začala zajímat ve městě La Serena u své babičky, která ji seznámila s mnoha knihami, zejména pak s Biblií, která Mistralovou provázela po celý její život a měla zásadní vliv i na její tvorbu. Spisovatelka měla o literaturu velký zájem a své znalosti si rozšiřovala zejména z vlastní iniciativy, během působení v pedagogice. Již jako dospívající dívka s nadšením pročítala díla klasiků světové literatury. Četla a obdivovala tvorbu Kolumbijce José Maríi Vargase Vily (1860-1933), či astronomické teorie Francouze Camila Flammarióna (1842-1929).⁴⁵ Také ji velice zaujala filosofická eseř Michela de Montaignea (1533-1592), prostřednictvím které získala povědomí o italském Římě a také o Francii.

Mezi její oblíbené autory postupem času patřily osobnosti z několika historických období. Mimo jiné františkánský mnich František z Assisi (1182-1226), italský básník a autor *Božské Komedi (La Divina Commedia)* Dante Alighieri (1265-1321), americký básník a průkopník transcendentalismu Walt Whitman (1819-1892), či kubánský spisovatel a národní hrdina José Martí (1852-1895). Z jejich současníků velice ctíla španělského modernistického básníka Juana Ramóna Jimenéze (1881-1958), nebo nikaragujského básníka Rubéna Daría (1867-1916), o kterém se vyjádřila jako o „*idolu své generace, prvním básníkovi kastilského jazyka*“.⁴⁶ Díky Daríovi, kterého obdivovala pro jeho cit pro rytmus a verbální eufonii, se poprvé dostala do kontaktu s modernistickou poezií⁴⁷, které se sama věnovala.

44 GARCÍA GUADELUPE, Inmaculada, Gabriela Mistral Cronología. CentroVirtual Cervantes [online]. Dostupné z: <http://cvc.cervantes.es/literatura/escritores/mistral/cronologia/>

45 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 246.

46 Tamtéž, str. 247.

„*Ídolo de mi generación, el primer poeta de habla castelana.*“

47 Tamtéž, str. 247.

Jak Mistralová zmiňuje ve svých denících, ráda četla knihy různých žánrů pro odlišné příležitosti. Například během klidných odpolední v Andách, pročetla díla bengálského básníka, dramatika a prozaika Rabíndranátha Thákura, francouzského autora Romaina Rollanda (1866-1944), tvorbu francouzsky píšícího Belgičana Maurice Maeterlincka (1862-1949), či básně svého přítele, Mexičana Amada Nerva (1870-1919).⁴⁸ Mezi její nejoblíbenější autory, patřili ruští spisovatelé, které Mistralová často glorifikovala: „*Všichni mi poskytovali opojení z bolesti a mystiky: té která mučí ale očisťuje, a ta která učí očistě.*“⁴⁹ Tvrdila, že si ji získali velice snadno a rychle. Obdivovala jimi popisované scény, které podle jejích slov poskytovaly hořkost jejímu přirozenému pesimismu.⁵⁰ Zнала a četla díla spousty autorů, počínaje od Fjodora Michajloviče Dostojevského (1821-1881), Lva Nikolajeviče Tolstoj (1828-1910) a Maxima Gorkého (1868-1936), až po Leonida Nikolajeviče Andrejeva (1871-1919). Ruské romány doporučovala svým přátelům a kolegům. Konkrétně například Pablo Neruda se ve svých memoárech zmiňuje o tom, jak jej Mistralová knihami ruských romanopisců obdarovávala. Tvrdí, že vždy když jej Mistralová navštívila, přinesla mu několik knih, přičemž vždy šlo o ruské romány, které považovala ze světové literatury za ty nejvýjimečnější.⁵¹

Veliký zájem o literaturu Mistralové je evidentní. Čtení knih pro ni nebylo jen odpočinkem, či zálibou. Literární díla a autory nezdávka dopodrobna diskutovala se svými přáteli a kolegy, například s dlouholetou přítelkyní, argentinskou spisovatelkou Victorií Ocampovou (1890-1979), či s chilským básníkem Manuelem Magallanesem Mourem (1878-1924). O svých oblíbených dílech a spisovatelích se zmiňovala i ve svých básních. V jedné z nejznámějších z nich, v básni „*Mis libros*“ ze sbírky *Desolación* (1922), se kromě básně *Mirèio* Frederica Mistrala zmiňuje o Bibli, Františku z Assisi, Dantem, Amadu Nervovi, či o řeholníkovi Tomáši Kempenském (1380-1471).⁵²

48 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 249.

49 Tamtéž, str. 183 – 184.

„*Unos y otros me daban esas embriagueces de dolor y de mística: la que atormenta para purgar y la que enseña para purificar.*“

50 Tamtéž str. 183.

51 NERUDA, Pablo, *Confieso que he vivido. Memorias*, str. 11.

52 MISTRAL, Gabriela, *Desolación*, str. 31 – 33.

3 Život a dílo Gabriela D'Annunzia a Frederica Mistrala

3.1 Život a dílo Gabriela D'Annunzia

Jedním z autorů, na počest kterého si Mistralová údajně zvolila svůj pseudonym, je Gabriele D'Annunzio. Pro lepší posouzení jeho možného spojení s Gabrielou Mistralovou je nutné se alespoň krátce seznámit s jeho životem a dílem. Narodil se v italském městě Pescara 12. března roku 1863, jako syn významného politika a zámožného statkáře. V jedenácti letech byl poslán na studia do italského lica v Toscaně, a již v šestnácti letech vydal svou první sbírku poezie, *Primo Vere*. Následující rok vyšly jeho další verše a mladý básník se začal věnovat žurnalistice. Po ukončení střední školy v roce 1881 studoval na filozofické fakultě v Římě. O rok později, byly vydány jeho básně *Canto novo* a sbírka povídek *Panenská země (Terra vergine)*.

V roce 1883 publikoval další sbírku básní, *Intermezzo di rime* a oženil se s vévodkyní Marií Hardouin di Gallese, se kterou měl tři syny. To mu ovšem s jeho velkou náklonností k ženám nebránilo v navazování dalších vztahů. Mezitím několik let přispíval do deníku *La Tribuna*. Poté co dal výpověď, věnoval se svému prvnímu autobiografickému románu, *Rozkoš (Il Piacere, 1889)*, který zaznamenal ohromný úspěch. Rok na to definitivně opustil manželku a děti.

Když se objevil D'Annunziův nejznámější román, *Triumf smrti (Il trionfo della morte)* z roku 1894, byl spisovatel v Itálii již proslulý. V tomto a v jeho dalším významném románu *Le vergini delle rocce* (1896), se objevuje postava zlomyslného, prospěchářského a zcela nemorálního hrdiny, k němuž jej pravděpodobně inspirovala kniha *Tak pravil Zarathustra (Also sprach Zarathustra, 1883)* německého filozofa Friedricha Nietzscheho, se jehož dílem a filozofií přišel do styku v devadesátých letech devatenáctého století.⁵³

53 Z doslovu Jaroslava Pokorného. D'ANNUNZIO, Gabriele, *Triumf smrti*, str. 285.

Gabriele D'Annunzio se během svého života pohyboval mezi příslušníky vyšší společnosti a aristokracie, dbaje na vybrané chování. Žil velmi intenzivním a nákladným životem, což jej několikrát přivedlo do závažných finančních problémů, kvůli kterým byl dokonce nucen rozprodat všechn svůj majetek a na několik let opustit Řím. V průběhu devadesátých let se jeho díla proslavila i za hranicemi Itálie, a to zejména ve Francii. Roku 1895 poznal D'Annunzio herečku Eleonoru Duseovou, se kterou několik let žil, a kvůli níž se začal intenzivně věnovat divadlu.⁵⁴ Vznikla tak tragédie *Mrtvé město* (*La città morta*, 1886), či *Sen podzimního odpoledne* (*Sogno d'una mattina di primavera*, 1897). Spisovatel se mezitím stal poslancem krajní pravice, ovšem po dvou letech se jeho politická orientace zcela změnila a on přešel k levici. S herečkou často cestoval, a do svého životního stylu investoval mnoho prostředků. To jej opět dostalo do finanční tísně, a po rozchodu s Duseovou, kvůli strachu z věřitelů vycestoval do Francie. Zde pracoval na dalších divadelních hrách, seznámil se s kinematografií a posléze se vrátil k próze a poezii. Roku 1902 vydal knihu příběhů ze svého rodného města *Le Novelle della Pescara*, o rok později vznikla tragédie *La figlia di Iorio*, a roku 1905 *La fiaccola sotto il moggio*.

Mezitím vypukla první světová válka a básník byl přesvědčen o tom, že by Itálie měla do konfliktu zasáhnout. Když Itálie do války vstoupila, D'Annunziiovi bylo již 52 let, ale navzdory tomu dobrovolně narukoval a aktivně se účastnil bojů. Přestože byl vycvičen jako kavalérista, působil v letectvu, kde při jednom z bojů přišel o oko.⁵⁵ Ve vojenství proslul díky několika svým samostatným, troufalým, vojenským akcím, zejména té z roku 1919, kdy navzdory Versaillské smlouvě zformoval vojenský oddíl a obsadil s ním Dalmatský přístav ve Fiume⁵⁶, kde vládl až do prosince 1920, kdy jej italské vojenské síly donutily abdikovat.⁵⁷ Poté se stáhl do Cargnaccu k jezeru Garda, kde strávil zbytek svého života, víceméně uzavřen před světem, obklopen pár přáteli, několika zaměstnanci, a mnoha ženami. Navázal na svou literární činnost a věnoval se zejména biografické próze.

54 D'ANNUNZIO, Gabriele. *Poesie*. str. 51.

55 Z doslovu Jaroslava Pokorného.

D'ANNUNZIO, Gabriele, *Triumf smrti*, str. 285.

56 Dnešní město Rijeka v Chorvatsku.

57 Zdroj: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/151126/Gabriele-DAnnunzio>

D'Annunziův osobitý, nekonvenční styl, morbidní a dekadentní témata, ostrá smyslovost a erotika v jeho dílech, neunikla vatikánské cenzuře, která se o díla zajímala posledních dvacet let spisovatelova života. Inkviziční zásah se nevyhl jeho románům, novelám, dramatům ani poezii. Roku 1935 následoval dokonce zákaz všech jeho literárních počinů.⁵⁸ Jinými autoritami byl ovšem tento plodný umělec patřičně oceňován. Roku 1924 byl jmenován knížetem z Montevenosa, v roce 1937 pak prezidentem Italské královské akademie. Zemřel v Gordone Riviera 1. března 1938.

3.2 Recepce díla Gabriela D'Annunzia v Latinské Americe a v Chile

Díla Gabriela D'Annunzia se v Latinské Americe stala pro širší veřejnost dostupnějšími v první polovině 20. století. Roku 1938 vyšla kniha věnující se D'Annunziovi, *Manibus Gabrielis D'Annunzio* od autora Hipólita Galante v peruánské Limě, a o dva roky později byla publikována D'Annunziova biografie *La vida de Gabriele D'Annunzio*, od Maria Ginnantonioho v Santiagu de Chile. Co se týče přímo děl italského autora, roku 1944 byla publikována v Argentině, v Buenos Aires (Hachette) – *La hija de Iorio: tragedia pastoral en tres actos*, o rok později *La antorcha bajo el almud*.⁵⁹ Až do této doby byla tvorba Gabriela D'Annunzia v Latinské Americe známá především spisovatelům a novinářům, kteří se o literaturu a evropské spisovatele sami aktivně zajímali. Vzdělání na konci 18. století nebylo v Jižní Americe a obzvláště v Chile dostupné pro všechny, a na literaturu se příliš nezaměřovalo. Publikace evropských autorů byly většinou dováženy zcestovalými spisovateli, kteří měli kontakty v Evropě, zejména pak ve Francii, Itálii a ve Španělsku. To byly shodou okolností země, kde D'Annunzio své knihy publikoval. Mimo italské Verony, Milána a dalších měst jeho díla vydávala také vydavatelství v Paříži. Kupříkladu roku 1903 zde vyšly *Les victoires mutilées: trois tragédies*, a roku 1912 *Poesies: 1878-1893*. Ve španělské Barceloně a Madridu pak byla vydána roku 1917, kniha *La hija de Iorio*.

58 Z doslovu Jaroslava Pokorného.

D'ANNUNZIO, Gabriele, *Triumf smrti*, str. 285.

59 Zdroj: <http://catalogo.bcn.cl/>

Jedním z příkladů latinskoamerických spisovatelů, který se s dílem D'Annunzia seznámil právě v těchto zemích, byl Manuel Díaz Rodríguez (1871-1917) z Venezuely. S počiny Gabriela D'Annunzia se setkal během svých studií v Itálii, kde se o něj začal zajímat.⁶⁰ Dílo italského umělce ovlivnilo jeho vlastní tvorbu, která byla stejně jako D'Annunziova taktéž částečně poznamenána filosofií Friedricha Nietzscheho. Dílo italského autora zaujalo i Nikaragujce Rubéna Daría, který rovněž často pobýval v Evropě. Ovšem jak tvrdí bolivijský spisovatel Pedro Shimose, tato záliba brzy vymizela, a to zhruba mezi léty 1893 – 1898, kdy opustil Paříž a odcestoval do Buenos Aires.⁶¹ Právě v této době se D'Annunzio přestal soustředit pouze na poezii a začal vydávat také romány a novely.

Tvorba italského umělce nebudila v Latinské Americe velkou pozornost, ovšem zcela neznámá zde také nebyla, a to především latinskoamerickým spisovatelům. Mohlo by se zdát, že D'Annunziův osobitý styl a zejména některá jeho rozruch vzbuzující naturalistická díla, byla v Latinské Americe něčím ne zcela známým. Ovšem D'Annunziův současník a již zmiňovaný oblíbený autor Gabriely Mistralové, José María Vargas Vila (1860-1933) z Kolumbie, byl k italskému spisovateli často přirovnáván, pro své podobně dekadentní práce.⁶² A mohl to být právě Vargas Vila, prostřednictvím kterého se o D'Annunziovi Mistralová dozvěděla.

Přestože o prvním přímém styku Gabriely Mistralové s dílem Gabriela D'Annunzia nelze nalézt příliš informací, je jisté, že tvorbu italského literáta znala. Patricia Rubio ve své sbírce zaznamenané bibliografii týkající se Mistralové upozorňuje na článek Juana José de Soiza Reillyho z roku 1929, ve kterém popisuje rozepří Gabriely Mistralové a básníka Ady Negriho, před nímž se údajně spisovatelka nelichotivě vyjádřila o Gabrielu D'Annunziovi.⁶³ Tento článek, se mi bohužel nepodařilo dohledat. Avšak její vztah k italskému spisovateli je beztak přinejmenším diskutabilní, vzhledem k jejich odlišným osobním postojům a estetikám, které jsou v této práci popsány v kapitole zabývající se styčnými plochami Mistralové, D'Annunzia a Mistrala. Nicméně velice zajímavá je informace Jaimeho Quezady, podle níž poslední slovo které

60 SHIMOSE, Pedro, *Historia de la literatura latinoamericana*, str. 170.

61 Tamtéž, str. 159.

62 Tamtéž, str. 168.

63 RUBIO, Patricia, *Gabriela Mistral ante la crítica: bibliografía anotada*, str. 252.

Mistralová vyslovila před svou smrtí v nemocnici v Long Islandu, bylo slovo „triumf“ („trionfo“).⁶⁴ Vzhledem k tomu nelze přehlédnout nabízející se možnost, že ono slovo mělo určitou spojitost s románem Gabriela D'Annunzia *Triumf smrti*. Přinejmenším by tak byla celá záležitost velice poetická, což by bylo Mistralové vlastní. Ovšem vzhledem k jejímu zdravotnímu stavu krátce před smrtí, kdy nepoznávala ani své nejbližší přátele⁶⁵, je možnost záměrného a promyšleného vyřknutí onoho konkrétního slova jen málo pravděpodobná.

3.3 Život a dílo Frederica Mistrala

Frederic Mistral⁶⁶, druhý literát, jenž měl být inspirací pro vytvoření pseudonymu Gabriely Mistralové, se narodil 8. září 1830 ve vesnici Maillane na jihu Francie, do dobře situované rodiny velkostatkářů. Již od dětství byl bystrým pozorovatelem lidí kolem sebe, jejich zvyků a venkovského života obecně. Studoval nejdříve na internátní škole v Sain-Michel de Frigolet, a od roku 1845 v Dupuy, kde se spřátelil s tehdy teprve sedmadvacetiletým učitelem a provensálským básníkem Josephem Roumanillem (1818-1891). Byl to právě on, kdo v Mistralovi podnítl velkou vášeň k provensálské kultuře.⁶⁷ Po pěti letech studia na Královské akademii v Avignonu, Mistral získal bakalářský titul. Poté se vrátil do rodného Maillane, kde se s nadšením účastnil revoluce v roce 1848. Téhož roku začal studovat v Aix-en-Provence, kde v roce 1851, získal právnický titul a následně se vrátil domů, již jako autor několika veršovaných prací, které společně s Roumanillem zveřejnil ve sbírce *Provensálské básně (Li Prouvençalo)*, publikované v roce 1852.

Jelikož pocházel z dobře finančně zajištěné rodiny, nebyl nucen pracovat, a tak se mohl po celý svůj život věnovat snahám o obrození provensálského života, kultury a jazyka. Jazyka, „*který se významně podílel na raně kulturní tvorbě v díle trubadúrů a který utrpěl křížáckým tažením proti albigenským (1229), připojením k francouzské*

64 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 290.

65 MEYER, Doris; Horan, Elizabeth, *Gabriela Mistral, Victoria Ocampo: Esta América nuestra. Correspondencia 1926-1956*, str. 308.

66 Zapisující se také jako „Frédéric“, v provensálštině pak „Frederi Mistral“, či „Mistrau“.

67 Zdroj: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1904/mistral-bio.html

koruně územního celku Languedoe (1271) a později i celé Provence (1487)⁶⁸, a jemuž „nejtěžší ránu zasadil královský edikt vydaný ve Villers-Cotterêts (1539) a prohlašující francouzštinu za jediný úřední jazyk.“⁶⁹

Úmyslem Frederica Mistrala bylo vytvořit novoprovensálský literární jazyk odpovídající stanoveným standardům čistoty jazyka. V roce 1854 s několika přáteli založil Félibrige, spolek pro udržování provensálského jazyka, kultury a zvyků. Toto hnutí tzv. „felibrů“ usilovalo pod Mistralovým vedením o znovuoživení provensálské literatury, či o zavedení provensálštiny do škol a úředního styku ve Francii. Jejich snahy však v tomto směru nebyly úspěšné.

Mistralovo literární dílo je prostoupeno Provence nejen v jazyce, ale i v obsahu. Jeho prvním a zároveň největším úspěchem byla rozsáhlá epická báseň *Mirèio* z roku 1859, s příběhem čisté, avšak nešťastné lásky Mirèio, dcery statkáře a chudého mladíka Vincenta. Následovala fantastická narrativní báseň *Calendau* (1867) o provensálském rybáři a další díla, včetně dvou sbírek drobnějších epických skladeb a lyrických veršů, nazvaných *Zlaté ostrovy* (*Lis Isclo d'or*, 1876), a *Česání oliv* (*Lis Oulivado*, 1912). Za zmínku stojí také sbírka básní *Nerto* (1884), dále narrativní báseň založená na kronice Avignon Popes: *Královna Jana* (*La Rèino Jano*, 1890) a *Báseň o Rhôně* (*Lou pouémo dóu rose*, 1897). Mistral též napsal autobiografii *Můj rod – vzpomínky a vyprávění* (*Moun espelido: Memori è raconte*, 1906) a často přispíval do populárního kalendáře *Armana Provençau*. Pětidílná edice jeho díla se objevila mezi léty 1887 - 1910 a další z jeho zatím nepublikovaných prací, včetně mnoha povídek sebraných ve třech svazcích *Proso d'Armana* (1926-29), byla publikována posmrtně, v letech 1926-1930.

Jeho snahy oživit provensálský jazyk, byly podporovány Francouzskou akademií a Institutem, a po dvaceti letech práce daly vzniknout obsáhlému dvoudílnému provensálskému slovníku *Poklad felibrů* (*Lou Tresor dou Felibrige*, 1896). Dílu, které bylo oceňováno odborníky nejen ve Francii, ale i v zahraničí. Po Mistralovi je také pojmenovaná lingvistická norma provensálštiny, tzv. „Mistralovská norma“. Jedná se o pravopis modifikovaný pro moderní provensálštinu. Za své přispění do světa literatury a

68 FISCHER, Jan O. a kolektiv, *Dějiny francouzské literatury 19. a 20.století 1.díl*, str. 597.

69 Tamtéž, str. 597.

filologie získal v prosinci roku 1904 Nobelovu cenu za literaturu, a stal se tak teprve druhým francouzským laureátem Nobelovy ceny za literaturu. Finanční obnos který za ni obdržel, použil na založení provensálského etnografického muzea v Arles.

Celý svůj život strávil v rodné obci Maillaine, kterou opouštěl jen zřídka. Zde se také oženil, ovšem jeho manželství bylo bezdětné. Udržoval bohatou korespondenci s dalšími literáty, politiky a také s aktéry regionalistického boje. Zemřel 25. března 1914 a byl pochován na hřbitově v Maillaine.

3.4 Recepce díla Frederica Mistrala v Latinské Americe a v Chile

Nejznámější dílo Frederica Mistrala bylo v Jižní Americe publikováno již v roce 1904. Tehdy vyšla báseň *Mirèio* (ve španělském překladu *Mireya*) v Chile, ve vydavatelství Montaner a Simón Editores. Jak již bylo řečeno, jeden výtisk vlastnil i chilský novinář Bernard Ossandón z La Sereny, a právě v jeho knihovně, se s básní Gabriela Mistralová poprvé setkala. Z jejích výroků ovšem vyplývá, že díla francouzských spisovatelů byla v té době jen těžko dostupná. Chile byla podle ní tehdy obeznámena s francouzskou kulturou jen velmi málo, a to i v porovnání s jinými zeměmi Latinské Ameriky, zejména s Mexikem. Sama spisovatelka měla povědomí o Francii jen prostřednictvím děl Blaise Pascala, Michela de Montaignea a Charlese Péguye, a také díky znalosti provensálské poezie a italské středověké poezie, které ji velice oslovily.⁷⁰

Podobně jako tvorbu Gabriela D'Annunzia, i tu Mistralovu znali především kosmopolitní spisovatelé a novináři, kteří cestovali do Evropy. Nicméně s Mistralem mohli být obeznámeni také osobnosti spojené s literární soutěží Juegos Florales, či znalci historie této soutěže. Roku 1862 ji totiž organizovala skupina Felibrů pod vedením právě Frederica Mistrala.⁷¹ Soutěž původem z Evropy, je pořádána na několika místech světa, včetně Chile, kde jak již bylo řečeno vyhrála roku 1914 se svými sonety

70 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 184.

71 THIBAUDET, Albert, *Mistral ou La République du Soleil*, str. 47.

Gabriela Mistralová, která v té době dílo provensálského básníka znala již deset let. Fakt, že je jím fascinována potvrzuje roku 1919, kdy vytváří společně s básníkem Juliem Munizagou Ossandónem v Maggallanes časopis pro ženy *Mireya*,⁷² s názvem inspirovaným nejznámějším Mistralovým dílem.

V její básni „Mis libros“ ze sbírky *Desolación* (1922), kde opěvuje svá oblíbená díla a autory se nachází dokonce i výslovná narážka na provensálského básníka:

¡Poema de Mistral, olor a surco abierto
que huele en las mañanas, yo te aspiré embriagada!
Vi a Mireya exprimir la fruta ensangrentada
del amor, y correr por el atroz desierto.⁷³

S narůstající popularitou a vlivem Gabriely Mistralové, se tak jednoduše mnoho lidí o Mistralovi a zejména o jeho nejproslulejším díle mohlo dozvědět. K povědomí o něm zcela jistě také přispěly mnohé diskuze o významu spisovatelčina pseudonymu. Lze předpokládat, že Mistralova tvorba byla v Latinské Americe přijata velmi kladně, jelikož témata opěvování svého rodného kraje, byla i ve španělsky mluvících zemích velmi častá a oblíbená, a věnovala se jim mimo jiné i Gabriela Mistralová.

72 MIRANDA, Paula, La prosa de Gabriela Mistral. *Gabriela Mistral : Universidad de Chile*. [online]. 24.3.2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z:

<http://www.gabrielamistral.uchile.cl/prosa/presentacion.html>

73 MISTRAL, Gabriela, *Desolación*, str. 31 – 33.

4 Styčné plochy mezi životy, literárními díly a estetikami Gabriely Mistralové, Gabriela D'Annunzia a Frederica Mistrala

4.1 Komparace osobního života

V souladu s teorií literárního pole Pierra Bourdieua je třeba posuzovat problematiku v rámci literárního světa v kontextu mnoha faktorů. Podle něho je to právě jméno, respektive podpis, co dává dílu hodnotu. Bez podpisu, tedy nositele moci, by byl počín bezvýznamný a měl by nesrovnatelně nižší význam.⁷⁴ Mimo literární tvorby, je tedy třeba se alespoň ve stručnosti zaměřit na další aspekty, které lze do jisté míry porovnat. Nemusely to být nutně pouze estetiky, ale i jistá spřízněnost životních osudů, co mohlo v Mistralové vzbudit sympatii a úctu ke dvěma evropským literátům. Proto se tato kapitola zaměří na rozdíly a podobné znaky týkající se osobního života Gabriely Mistralové, Gabriela D'Annunzia a Frederica Mistrala.

Je zřejmé, že oproti evropským autorům, začátek spisovatelčina života nebyl jednoduchý. Narodila se do skromných poměrů, v dětství její rodinu opustil otec a ona tak vyrůstala především s matkou a sestrou. Neměla kvůli častému stěhování pevné zázemí, ani přístup ke kvalitnímu vzdělání. To si musela zajistit ve větší míře sama, nicméně v jejím okolí se nacházelo několik pedagogů, kteří jí vzdělávání usnadnili. Přesto se Mistralová nemohla od mládí naplno věnovat svým zájmům. Musela se starat o obživu a zajistit si práci, kterou našla právě v pedagogické činnosti, jíž se věnovala po většinu svého života. Na rozdíl od Mistrala a D'Annunzia se nikdy nevdala. Co se jejich vztahů týče, známý je pouze ten s Romeliem Uretou, jehož sebevražda ji velice ovlivnila.

Společný všem třem spisovatelům, byl jejich bohatý společenský život. D'Annunzio se pohyboval ve vyšších společenských vrstvách a zúčastňoval se večírků

74 BOURDIEU, Pierre, *Pravidla umění: Vznik a struktura literárního pole*, str. 227.

pořádaných aristokracií. Frederic Mistral se často scházel s kolegy ze spolku Felibrů, a aktivně podporoval provensálský kulturní život a tradice. Gabriela Mistralová cestovala po celém světě jako diplomatka a zkušená pedagožka. Všichni byli také shodně cílevědomí. Se záměrem dosažení svých cílů investovali do svých snah spoustu prostředků, času a úsilí. Jejich činnosti úzce souvisely s jejich patriotismem. Každý z nich měl svůj způsob projevu vlastenectví. Mistralová zastupovala Chile v mnohých diplomatických záležitostech po celém světě, Mistral se snažil o obrodu provensálského jazyka a kultury a D'Annunzio lásku k rodné zemi projevovat nejradikálněji – ve vojenství.

Stejně jako provensálský básník, byla i chilská autorka proslulá svou skromností a umírněností. Oba vedli spořádaný život, měli nenásilnou snahu řešit soudobé problémy. Mistralová se snažila o lepší zpřístupnění vzdělání chudých dětí a zasazovala se o pokrokové vzdělávací reformy. Mistral se vydatně zapojoval do obrozeneckého ruchu a politické aktivity, usilující především o dosažení jazykové autonomie a o přístup provensálského nářečí do škol a úřadů. Oproti tomu, některé zásadní životními postoje Mistralové a D'Annunzia jsou na první pohled velmi protichůdné. Je známo, že přestože se sám básník nikdy přímo neangažoval do záležitostí italské fašistické vlády, byl v kontaktu s italským diktátorem Benitem Mussolinim, a některé jeho myšlenky, které byly příležitostně Mussolinimu inspirací, by se daly považovat za fašistické. Oproti tomu Gabriela Mistralová byla jednoznačně proti fašismu. Kvůli jejímu negativnímu postoji k fašistické vládě Itálie jí bylo dokonce znemožněno působit v Neapoli jako chilská diplomatka. Sama Mistralová k této ideologii napsala: „*Nemohu být fašistkou a už vůbec nemohu pomáhat určitým osobám v tiché a otevřené propagandě této ideologie.*“⁷⁵ a také: „*Fašismus zavrhuji, jakožto režim násilí.*“⁷⁶

75 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 150.

„*No puedo ser fascista y menos puedo ayudar a ciertas personas en una propaganda sorda o abierta de esta índole.*“

76 Tamtéž, str. 108. „*Yo repudio el fascismo como régimen de violencia.*“

4.2 Komparace literární tvorby a estetik

Co se týče tvorby všech tří autorů, literární začátky Mistrala a D'Annunzia se datují do dob jejich studií. Gabrielu Mistralová se s literárním světem seznámila již jako dítě, kdy jí otec skládal básně a matka zpívala ukolébavky. Přestože literárně činná byla od brzkého mládí, o publikování svých děl se příliš nezasazovala. Roku 1914 vyšly *Sonetos de la muerte*, které následovala až po osmi letech sbírka *Desolación*, a to jen díky iniciativě Federica de Oníse. V rozvíjení své literární kariéry, Mistralová nebyla příliš aktivní. Oproti tomu Gabriele D'Annunzio i Frederic Mistral byli velmi plodnými autory.

Na poli literární tvorby je nepochybně nejvýraznější styčnou plochou všech tří literátů, kladný vztah k přírodě a k okolí jejich rodného kraje a vlasti. U všech nalezneme eufonická díla, do nejmenších detailů opěvující jejich domovinu. Mezi ně zejména patří D'Annunziova sbírka básní *Canto novo* (1882) popisující krajinu a krásy rodného kraje Abruzza ve střední Itálii, Mistralova *Báseň o Rhôně* (*Lou pouémo dóu rose*, 1897) velebící krásy provensálské přírody, a rozsáhlá, lyricko-narrativní sbírka *Chilské básně* (*Poemas de Chile*, 1967) Gabriely Mistralové, ve které se autorka vrací do své rodné země, ke zvířatům, stromům, rostlinám a horám.

Jádro Mistralovy epické i lyrické tvorby tvoří tradiční látky francouzského jihu. Narozdíl od poezie chilské autorky, má ta Mistralova zřetelnou dějovou linku. Jsou v ní popisovány lidové zvyky a tradice a příběhy postav, často mileneckého páru, zasazené do přívětivého prostředí slunné Provence. Přestože ústřední dvojici často nečeká šťastný konec, z veršů díky snovým obrazům není cítit jakákoliv beznaděj, či sklíčenost. Kombinují se zde prvky lyriky, básně obsahují vyprávění, dialogy a ukázky provensálského folklóru. Kromě několika rozsáhlých narrativních básní, skládal podobně jako Mistralová, verše plné osobních pocitů a vlasteneckého obdivu přírody, jež básníka obklopovala. Největšího úspěchu dosáhla jeho rozsáhlá narrativní báseň *Mirèio* o lásce dívky z bohaté rodiny, jejíž otec jí zakázal provdat se za chudého syna košíkáře. Svou tvorbou se Mistral snažil především obeznámit širší veřejnost o provensálském jazyce a kultuře a tím přispět k jejich rozvoji.

Gabriela Mistralová, přestože mnoho svých básní věnovala svým přátelům, tvořila zpočátku zejména sama pro sebe. Její poezie ovlivněná existencialismem a postmodernismem představuje soubor opakujících se, často protikladných motivů. Mísí se v ní touha, pokora, něha, soucit, zbožnost, ale také strach, utrpení, zoufalost a beznaděj. Texty, které jsou tvořeny většinou pocity, které autorka vyjadřuje, působí autenticky, občas monotónně, a to především vzhledem k absenci přemíry literárních ozdob, užití jednoduchého, každodenního jazyka a občasných archaismů. Nostalgické básně připomínají modlitby, žádosti, či bédování. Frustrovaná, často nešťastná a osamělá básnířka v nich přemýšlí nad existencí a přítomností smrti, ale zároveň vyjadřuje svou touhu po potomcích. Tesknivé, žaluplné verše doplňují něžné a citlivé ukolébavky, či básně a písně pro děti. Pouhé čtyři sbírky - *Desolación*, *Ternura*, *Tala*, *Lagar* - publikované za jejího života, na sebe nenásilně navazují a vzájemně se doplňují. Líčení pesimistických pocitů a lidské tragédie střídají lyrické popisy harmonické přírody, kde není prostor pro marnivost a nízké lidské pudy. Autorka popisuje okolí And kde vyrůstala, a přesto se neomezuje jen na svou rodnou zemi. Představuje Latinskou Ameriku, jako jednotnou zemi, kde Bůh existuje v každém stromě, v každé hoře či údolí. Popisuje ji jako místo, kde je významně znatelný *genius loci*. A přestože lidé v jejich dílech nemají primární úlohu, objevují se vzpomínky na matku, přátele, či sousedy z rodné vesnice.

Gabriele D'Annunzio, který po určitý čas dokonce používal pseudonym Duca Minimo, pro své články do časopisu *Tribunal*,⁷⁷ se také zabýval lyrikou a epikou, ale na rozdíl od Mistrala a Mistralové rovněž dramatem. Na jeho díle se výrazně podílel jeho smysl pro estetiku, velká citlivost a rovněž jistá sebestřednost. Melodický styl jeho ladně plynoucích básní, často vyjadřujících intenzivní, mladickou lásku k ženám a přírodě, podtrhuje jejich důraz na potěchu smyslů. Na rozdíl od prostého básnického jazyka Mistralové, je ten jeho velmi bohatý, za což jsou mu často v rámci italské literatury přičítány zásluhy. Jeho romány obsahují dlouhé pasáže úvah a myšlenkových pochodů hlavních hrdinů. Ve svých prvních prozaických dílech se zabýval společenskou stránkou mezilidských vztahů, později nicméně přešel ke znázorňování syrových, často

⁷⁷ TORTORETO, Walter, *Il Duca minimo si affretta alle pugne*, Music@, 28, 2012, str. 25-31, zde 25.

až bizarních situacích, a pohrával si s myšlenkou nadčlověka, kterou sdílel s Friedrichem Nietzsche. Jeho pozdnější tvorba se dílu a estetice v počinech Gabriely Mistralové zásadně vzdálila. Témata některých jeho děl byla ve své době natolik kontroverzní, že se na čas všechny jeho romány, novely, dramatická díla a prózy octly na indexu vatikánské cenzury.⁷⁸

Ačkoliv se všichni tři autoři věnovali próze i poezii, D'Annunzio také dramatu, proslavili se právě svými básněmi. Ovšem ani jejich prozaická díla nezůstala zcela opomenuta. Mistralův bilingvní slovník *Lou tesor dóu félibrige* na kterém usilovně pracoval se stal obdivuhodným dílem, patrně nejspolehlivějším a nejpřesnějším svého druhu až dodnes. Významnou část jeho tvorby představují rovněž povídky sebrané ve třech svazcích *Prose d'Armana* (1926-29), svazek pamětí *Můj rod – vzpomínky a vyprávění* (*Moun espelido. Memori e Raconte*, 1906), či epos *Calendau* (1867), podávající svědectví o hrdinských činech obyčejného člověka. D'Annunziovy romány ovlivněné symbolismem a filozofií Fridricha Nietzscheho, ve své době označovány za nemravné, jsou dodnes čteny. Jedním z nejznámějších je *Triumf smrti*, popisující nestandardní duševní pochody mladého Giorgia a jeho nevyvážený vztah k milované a zároveň nenáviděné Ippolitě. Prozaické dílo Gabriely Mistralové čítá spoustu článků, publikovaných v mnoha časopisech či novinách. V nich seznamuje čtenáře se svými cestami, setkáními s různými osobnostmi a také v nich především vyzdvihuje poetický modernismus, domorodé Američany, zodpovědnost k profesi, celistvost latinskamerických národů a citové vzdělání. Podobná byla i hlavní témata jejích ústních projevů, které byly vždy emotivní a tvůrčí.⁷⁹

78 D'ANNUNZIO, Gabriele, Hajný, Josef, *Triumf smrti*, Doslov J. Pokorný, str. 258.

79 SAAVEDRA MOLINA, Julio, *Gabriela Mistral: su vida y su obra*, str. 25.

5 Pseudonym Gabriely Mistralové

5.1 Historie pseudonymu

Na počátku 20. století měl v Latinské Americe snadný přístup ke vzdělání jen omezený počet žen. I mezi nimi však bylo několik úspěšných spisovatelek. Nicméně mnohým z nich, jejich většinou až přehnaně slušné vychování, nedovolovalo veřejně vystupovat, a tak často na počátku své kariéry, nebo po celou její dobu, působily pod pseudonymy. Dokonce ani sama Mistralová si nedovolila osobně převzít první cenu na soutěži Juegos Florales de Chile.⁸⁰ A i když autorky ve většině případů nezatajovaly své pohlaví, jak to bylo běžné v Evropě, vydávaly své první publikace pod pseudonymy, jejichž výběry často mluvily samy za sebe. Kupříkladu pseudonym „Shade“ znamená v překladu „stín“, „Iris“ poukazuje na posla, rádkyni a důvěrnici, a „Mona Lisa“ evokuje záhadnou portrétovanou ženu z obrazu Leonarda da Vinciho. Narozdíl od těchto jmen, pseudonym „Gabriela Mistral“ evokoval mužskost. Také narozdíl od pseudonymů úmyslně poetických, které si vybíraly zejména spisovatelky z vyšší společnosti, „Gabriela Mistral“ mohlo fungovat a také fungovalo, jako občanské jméno autorky.⁸¹

Navzdory dospívání mezi ženami, se již od mládí Mistralová pohybovala spíše v mužském prostředí. Jelikož se se svými kolegy scházela a často si s nimi dopisovala, je celkem reálná možnost, že začít používat pseudonym ji mohl doporučit někdo z jejího blízkého okolí. Jedním z jejích přátel, který vystupoval pod pseudonymem, byl například mexický spisovatel Juan Crisóstomo Ruiz de Nervo y Ordaz (1870-1919), známý spíše jako Amado Nervo. Ve svém deníku *Cuaderno de los Andes* Mistralová přímo odkazuje i na několik autorek píšících pod pseudonymy. Například na chilskou autorku píšící zpočátku své kariéry pod pseudonymem Juana Inés de la Cruzovou (1892-1951), která se narodila pouhé 3 roky po Mistralové, či na Marinu Cox Stuenovou⁸² (1871-1914), používající zmíněný pseudonym „Shade“. V deníku

80 SAMATÁN, Marta Elena, *Gabriela Mistral, Campesina del Valle de Elqui*, str. 102.

81 MEYER, Doris; Horan, Elizabeth, *Gabriela Mistral, Victoria Ocampo: Esta América nuestra. Correspondencia 1926-1956*, str. 12.

82 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 251.

Cuaderno de Madrid y Lisboa zmiňuje Mariú Luisu Fernández de García Huidobrovou (1868-1938), známou jako Mona Lisa.⁸³

Svá první díla Mistralová zveřejňuje kolem roku 1904 ještě pod svým vlastním jménem. Ovšem přibližně rok poté už začíná experimentovat s používáním pseudonymů. Publikuje své články v několika denících, kde již svou identitu nezveřejňuje. S ohledem na jejich výběr se zdá, že se inspirovala u svých kolegyně. V novinách *El Coquimbo* se objevují její články pod pseudonymem „Soledad“ („Samota“). Roku 1906, kdy je autorce sedmnáct let a poznává Romelia Uretu, píše do novin *El Coquimbo* a *La Voz de Elqui* jako „Alguien“ („Někdo“).⁸⁴ Nadcházející rok spolupracuje opět s *El Coquimbo*, dále s periodikem *La Reforma* a s časopisem *Penumbas*, přičemž používá pseudonym „Alma“ („Duše“).⁸⁵ Dále se uvádějí její další pseudonymy, některé v podobě písmen „X“, či „Y“, a také méně využívané jméno neznámého původu, „Alejandra Fussler“.⁸⁶ V červenci roku 1908 vychází v novinách *El Coquimbo* báseň „Del pasado“, kde je spisovatelka poprvé podepsána jako „Gabriela Mistral“.⁸⁷ Právě tehdy se dostává hlouběji do podvědomí veřejnosti.

Od roku 1914, kdy autorka známá již spíše jako Gabriela Mistralová, než jako Lucila Godoyová, vyhraje první cenu na soutěži Juegos Florales v Santiagu de Chile, a její pseudonym „Gabriela Mistral“ se stane její nedílnou součástí. Od té doby už své rodné jméno téměř nepoužívala, přestože přátelé ji jím občas oslovovali. Zajímavým faktem je, že roku 1940 od ní přichází Victorii Ocampové dopis, kde je přeskrtnutý podpis „Gabriela“ a pod ním je dvakrát podtrženo jméno „Lucila“.⁸⁸

83 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 251.

84 DIBAM, *Gabriela Mistral: A cien años de su nacimiento 1889-1989*, str. 44.

85 Tamtéž.

86 MEYER, Doris; Horan, Elizabeth, *Gabriela Mistral, Victoria Ocampo: Esta América nuestra. Correspondencia 1926-1956*, str. 12.

87 DIBAM, *Gabriela Mistral: A cien años de su nacimiento 1889-1989*, str. 44.

88 MEYER, Doris; Horan, Elizabeth, *Gabriela Mistral, Victoria Ocampo: Esta América nuestra. Correspondencia 1926-1956*, str. 125.

5.2 Možné důvody používání pseudonymu

Zásadní důvod používání pseudonymu chilskou autorkou není na první pohled jednoznačný, nicméně je pravděpodobné, že příčiny jeho osvojení nebyly nijak závažné. Tedy že si jej osvojila zejména z vlastní vůle a přesvědčení. Gabriela Mistralová nemusela, a ani se nijak nesnažila, skrývat svou identitu. Její díla nebyla kontroverzní, ani kritická, a kromě jednoduchosti její poezie, která jí byla občas vyčítána, byla tvorba Mistralové přijata víceméně kladně, a autorka tak neměla žádný zjevný důvod tajit své pravé jméno. Veřejnost i její přátelé, spisovatelku znali pod jménem Gabriela Mistralová, i Lucila Godoyová, a rodina jí v literární činnosti podporovala.

Kvůli svému zviditelnění si pseudonym také s velkou pravděpodobností neobstarávala. Mistralová se, jak již bylo zmíněno, sama o publikaci svých děl příliš nezasazovala, vždy měl na jejich vydání zásadní podíl někdo jiný. Zmínit lze Federica de Onise, díky němuž vyšla sbírka *Desolación* (1922), či např. Victorii Ocampovou, která se postarala o publikaci sbírky *Tala*, roku 1938. Na veřejnosti i v soukromí působila spisovatelka velmi skromně a nejevila známky přílišné touhy po pozornosti. V průběhu svého života se o svých niterných pocitech zmiňovala jen velmi střídavě, ovšem na druhou stranu zřejmě toužila po tom, aby byly její skutky pochopeny. Z důvodu svého ostychu, či rezervovanosti, to ale vysvětlila až ve svých denících, které si záměrně přála nechat vydat až po své smrti. V poznámce na začátku knihy jejích pamětí udává: „*To nejlepší i to nejhorší co mi můj dlouhý život přinesl, je v několika Denících, které se budou číst po mé smrti. Odtud se ti moji dozvědí mnoho věcí, a pochopí mou nepřítomnost v zemi.*“⁸⁹ Z tohoto tvrzení je tedy víceméně zřetelné, že Mistralová netoužila být za svého života v centru pozornosti. Tomu i nasvědčují její časté a dlouhodobé zahraniční pobyty, které jí mnozí obyvatelé Chile vyčítali.

Rogers a Lapuente ve svém slovníku pseudonymů poukazují na článek Ricarda Arbul Vargy z časopisu *Fénix* z roku 1950⁹⁰ ve kterém tvrdí, že Gabriela Mistralová si

89 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 10.

„*Lo mejor y lo peor que he recibido en mi larga vida está en unos Cuadernos que se leerán a mi muerte. Entonces sabrán los míos—de allá adentro—muchas cosas, y entenderán mi ausencia del país.*“

90 Článek se mi bohužel nepodařilo dohledat.

osvojila pseudonym z důvodu averze k vlastnímu jménu.⁹¹ Tato teorie je diskutabilní, vzhledem k tomu, že autorka se o svém rodném jménu ve svých denících, dopisech, ani básních, nezmiňuje s jakýmkoliv odporem, či pohrdáním. Averze k vlastnímu jménu je obecně zejména averzí k dalším nositelům téhož jména. Existují případy spisovatelů, kteří si osvojují pseudonymy, aby nebyli spojováni například s některými ze svých rodinných příslušníků, či s cizími osobami se stejným jménem. V tomto ohledu se ale Mistralová k ničemu podobnému v dostupných zdrojích nevyjádřila. Nicméně, níže citovaná báseň „La otra“, by mohla jistou averzi evokovat:

Una en mí maté:
yo no la amaba.

Era la flor llameando
del cactus de montaña;
era aridez y fuego;
nunca se refrescaba.

Piedra y cielo tenía
a pies y a espaldas
y no bajaba nunca
a buscar "ojos de agua".

Donde hacía su siesta,
las hierbas se enroscaban
de aliento de su boca
y brasa de su cara.

En rápidas resinas
se endurecía su habla,
por no caer en linda
presa soltada.

91 ROGERS, Paul Patrick, LAPUENTE, Felipe-Antonio. *Diccionario de seudónimos literarios españoles, con algunas iniciales*, str. 22.

Doblarse no sabía
la planta de montaña,
y al costado de ella,

yo me doblaba...

La dejé que muriese,
robándole mi entraña.
Se acabó como el águila
que no es alimentada.

Sosegó el aletazo,
se dobló, lacia,
y me cayó a la mano
su pavesa acabada...

Por ella todavía
me gimen sus hermanas,
y las gredas de fuego
al pasar me desgarran.

Cruzando yo les digo:
-Buscad por las quebradas
y haced con las arcillas
otra águila abrasada.

Si no podéis, entonces
¡ay! Olvidadla.
Yo la maté. Vosotras
también matadla!⁹²

92 MISTRAL, Gabriela, *Lagar*, str. 7.

Mistralová v této básni, jejíž název by se dal přeložit jako „Ta druhá“, výslovně píše o jisté části sebe samé, kterou údajně neměla ráda, tudíž se jí určitým způsobem zbavila, a vyzývá čtenáře, aby udělal to samé. Metaforicky zde popisuje svou úzkost a nespokojenost s vlastním životem. Není zcela zřejmé, zda „tou druhou“ myslela část své vlastní osobnosti, své původní jméno, svou minulost, či něco zcela odlišného. Faktem nicméně je, že teprve poté když autorka přestala své původní jméno používat, a začala publikovat pod pseudonymem Gabriela Mistralová, dostalo se jí uznání po celém světě.

Podobné pocity které vyjadřuje v této básni ze sbírky *Lagar*, vystihuje také v jednom z mála výroků o svém jméně a pseudonymu: „*¿Que jsem měla další jméno? Ano, měla jsem dvě. To které mi bylo dáno (Lucila Godoyová) a to které jsem si vybrala z rozmaru (Gabriela Mistralová). A to nové zabilo to staré. Část mě zemřela, neměla jsem ji ráda.*“⁹³ Z tohoto prohlášení již lze vydedukovat jisté propojení jmen s autorkou samotnou. Tvrdí, že měla dvě jména. To jenž jí bylo dáno, tedy její rodné jméno Lucila Godoyová, a to které si sama utvořila, tedy Gabriela Mistralová. Staré jméno bylo pohlceno tím novým, a s tím podle autorčiných slov zemřela i jistá část její osobnosti, kterou neměla ráda. Poslední věta citátu: „*Una en mi maté, yo no la amaba*“, se přitom zcela shoduje s úvodními dvěma verši básně „*La otra*“. Spíše než o averzi ke svému rodnému jménu, by se tedy dalo uvažovat o používání pseudonymu „Gabriela Mistral“ z důvodu averze k sobě samé, tedy alespoň nějaké části.

Na druhou stranu sama Mistralová v citátu přiznává, že impulzem pro používání nového jména byl pouhý rozmar. Tedy jeden z nejčastějších důvodů používání literárního pseudonymu, dle názoru již dříve zmiňovaného Diega Barrose Arany.⁹⁴ Tímto rozmarem by mohla být touha po jménu, které je samo o sobě nositelem poetického významu. Poetičnost obou jmen tvořících pseudonym, které si autorka byla bezpochyby sama vědoma, je detailněji vysvětlena v následující kapitole.

93 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 19.

„*¿Que si tuve otro nombre? Sí, yo tuve dos: el que me dieron de veras (Lucila Godoy) y el que me di de mañosa (Gabriela Mistral). Y el nuevo me mató el viejo: Una en mi maté, yo no la amaba.*“

94 BARROS ARANA, Diego, *Notas para una bibliografía de obras anónimas i seudónimas sobre la historia, la geografía y la literatura de América*. Str. 5.

5.3 Význam pseudonymu

Pravý původ pseudonymu Mistralové, tedy jeho význam, byl již v době spisovatelčina života celkem diskutovaným tématem. Její životopisci, ani literární vědci neměli, a zdá se, že stále nemají jednotný názor na to, podle jaké osobnosti, či na jaké motivy si vybrala právě tento konkrétní pseudonym. Je zřejmé, že se skládá ze dvou na sobě nezávislých slov, představujících křestní jméno a příjmení. „Gabriela“ je jméno hebrejského původu, ženská forma jména Gabriel. Toto jméno je obecně spojováno zejména s biblickou postavou, s jedním ze sedmi archandělů, který se objevuje ve Starém i Novém zákoně. Název „Mistral“, v českém jazyce „Mistrál“, je samo o sobě pojmenování suchého, studeného, prudkého středmořského větru, proudícího od severu Afriky směrem do jižní Francie, do Provence. Ač by se mohlo zdát, že by mohl být tento typ větru pojmenován podle provensálského básníka, a lze se o tom v neodborné literatuře i dočíst, není tomu tak, což lze velice snadno prokázat. Sám Frederic Mistral totiž o tomto větru výslovně píše ve svém díle *Mirèio*.⁹⁵

Jak uvádí spisovatel Martina C. Taylor⁹⁶, většina kritiků rozcházejících se v názorech na původ pseudonymu, může být rozdělena do dvou skupin. Jedna část z nich je přesvědčena o kombinaci křestního jména a příjmení evropských autorů Gabriela D'Annunzia a Frederica Mistrala, podle názoru druhé části autorit je pseudonym složen ze jména archanděla a názvu větru. Někteří z nich poukazují na článek⁹⁷ v novinách *El Mercurio* z roku 1946, kde sama autorka údajně vysvětlila původ svého pseudonymu ve prospěch jména anděla, s příjmením větru.⁹⁸

Mezi zastánce teorie výběru pseudonymu jakožto projevu úcty k provensálskému obroditeli a italskému spisovateli, patří například autorka biografie Gabriely Mistralové zveřejněné na internetových stránkách *Centro Virtual Cervantes*,

95 MISTRAL, Frédéric, *Mireille, poème provençal*, str. 270-271, 330-331, 342-343.

96 TAYLOR, Martin C., *Gabriela Mistral's Struggle with God and Man: A Biographical and Critical Study of the Chilean Poet*, str. 238.

97 Článek se mi nepodařilo získat.

98 „nombre de arcángel con apellido de viento“

TAYLOR, Martin C., *Gabriela Mistral's Struggle with God and Man: A Biographical and Critical Study of the Chilean Poet*, str. 238.

Inmaculada García Guadalupeová⁹⁹, či onomatologií zabývající se Adrian Room¹⁰⁰. Častěji se ovšem autoři jako kupříkladu profesor a literární kritik José Miguel Oviedo¹⁰¹, či současnice a přítelkyně Mistralové, Isolina Barraza de Estayová¹⁰², zmiňují pouze o vlivu Frederica Mistrala pokud jde o příjmení, přičemž křestní jméno vůbec nekomentují.

Méně častou diskutovanou variantu výběru jména podle jména archanděla a názvu větru, pak zastávají autorky knih o životě a díle Gabriely Mistralové, Ana María Cuneová¹⁰³, či Marta Elena Samatánová. Druhá ze zmíněných dodává, že si Mistralová přímo poznamenávala názvy větrů, konkrétně „mistrál“ a „terral“, ze kterých si účelově vybírala to, které použije pro utvoření svého literárního pseudonymu.¹⁰⁴ Vítr obecně, přitom nazývá „starým přítelem“ spisovatelky.¹⁰⁵ Chilský profesor Julio Saavedra Molina, který problematiku ohledně původu pseudonymu podobně jako například vydavatelky korespondence Mistralové, Doris Meyerová a Elizabeth Horanová¹⁰⁶, nechává otevřenou navíc dodává, že potěšení z větru potvrdila i sama Mistralová.¹⁰⁷

Ojedinelý, avšak celkem logický je pak názor, že pseudonym je sloučením jména archanděla Gabriela a příjmení Frederica Mistrala.¹⁰⁸ Český překladatel Gabriely Mistralové Ivan Slavík, v předmluvě ke sbírce jejích básní tvrdí, že: „*Podle vlastního přiznání je jméno Gabriela diktováno úctou, už dětskou, k Archandělu Gabrielovi (zvěstovateli mateřství, kterého se jí samé nikdy nestalo!)*.“¹⁰⁹ Což je také fakt zasluhující si pozornost. Silně věřící spisovatelka měla vřelý vztah k Bibli a jejím příběhům již od začátku své literární kariéry. Nebylo by tedy příliš překvapivé, kdyby právě jeden z andělů, o kterých se tak často zmiňuje ve svých básních, byl původcem

99 GARCÍA GUADELUPE, Inmaculada. Gabriela Mistral Cronología. *Centro Virtual Cervantes*. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z:<http://cvc.cervantes.es/literatura/escriitores/mistral/cronologia/>

100 ROOM, Adrian, *A Dictionary of Pseudonyms and Their Origins, with Stories of Name Changes*, str. 223.

101 OVIEDO, José Miguel, *Historia de la literatura hispanoamericana*. 3., str. 268.

102 BARRAZA DE ESTAY, Isolina, *Gabriela Mistral y su sobrino*, str. 8.

103 CUNEO, Ana María, *Para leer a Gabriela Mistral*, str. 16.

104 SAMATÁN, Marta Elena, *Gabriela Mistral, Campesina del Valle de Elqui*, str. 90.

105 Tamtéž, str. 102.

106 MEYER, Doris; HORAN, Elizabeth, *Gabriela Mistral, Victoria Ocampo: Esta América nuestra. Correspondencia 1926-1956*, str. 12.

107 SAAVEDRA MOLINA, Julio, *Gabriela Mistral: su vida y su obra*, str. 28.

108 AIRA, César, *Diccionario de autores latinoamericanos*, str. 369.

109 MISTRAL, Gabriela. *Vzkazy*, str. 13.

jejího pseudonymu. A o náklonnosti Mistralové konkrétně k archandělu Gabrielovi rovněž není pochyby. Jmenuje jej například v následujících verších básní „Mar Caribe“:

Te salven los Arcángeles
de nuestra raza:
Miguel castigador,
Rafael que marcha,
y Gabriel que conduce
la hora colmada.

Antes que en mí se acaben
marcha y mirada;
antes que carne mía
sea una fábula
y antes que mis rodillas
vuelen en ráfagas.¹¹⁰

či „Arcángeles“:

Ángel Gabriel, mano de aurora,
a nosotros abajada.
Una aldea dormida mil años
y un techo abierto por llamada.¹¹¹

Vítr („viento“), je také častým motivem spisovatelčiných básní. Ze sbírek vydaných za svého života jej Mistralová zmiňuje celkem v 58 básních, a to dokonce i ve spojení se svým jménem: „*Přijď, větre mého jména a vezmi mne k mému pánu.*“¹¹² Podobně o větru píše i ve svých denících: „*Vítr mého jména – Mistrál – tam vane jako*

110 MISTRAL, Gabriela. *Tala*, str. 115.

111 MISTRAL, Gabriela. *Lagar II*, str. 117.

112 MISTRAL, Gabriela. *Lagar*, str. 96.

„Venga el viento de mi nombre y lléveme hacia mi dueño“.

démon. *Vítr, jemuž podobné jsou jen větry v Patagonii.* ¹¹³ I báseň „La Granjera“ ze sbírky *Lagar*, by se dala považovat za potvrzení souvislosti motivů větru a anděla se spisovatelčíným pseudonymem, které tak dostává velice poetické vyznění:

Viento y Arcángel de su nombre
trajeron hasta su puerta
la muerte de todos sus vivos
sin traer la muerte de ella.¹¹⁴

Velmi výmluvné je také přímé svědectví současníka Gabriely Mistralové, chilského spisovatele Sadyho Zaňarty Bustose (1893-1983), který ve svém článku autorku cituje:

„O mém pseudonymu se velmi mluví. Já o tom nikdy nehovořila. Ale nyní to chci říci. Když jsem začínala psát velmi špatnou prózu do novin v naší vesnici, podepisovala jsem se jednoduše jako „Y“. Nyní pro to mám vysvětlení. Vždy jsem zbožňovala vítr. Ze všech žvlů se nejvíce ztotožňuji právě s ním. Každé odpoledne, poté co jsem skončila v práci ve škole, šla jsem na vysoký příkrý svah a tam jsem se na dlouhou chvíli pohroužila do jeho závanů. Je to zvláštní, ale vítr mi způsobuje stejný stav, jaký opilcům způsobuje víno. A po této lázni se cítím lépe. Jsem spokojená, usmívám se a skládám verše. A tak mě napadlo nalézt název větru, který by mohl být jménem osoby a našla jsem mistrál, tak jsem si ho osvojila připojením k onomu primitivnímu „Y“, z čehož vzniklo Mistraly. Později jsem upustila „Y“ a ponechala si současné jméno. Jednou jsem o tomto významu mého jména musela zalhat, což mě trápilo, jelikož jsem zalhala osobě moudré. Ale nemohla jsem jinak. Při oné příležitosti jsem se sešla s ostatními osobnostmi ze Společnosti národů u prezidenta Francie, který nás pozval na večeři. Během ní se mě zeptal, zda jsem si své jméno převzala od Frederica Mistrala, na což jsem odpověděla kladně, jelikož v ten moment nebylo možné odpovědět jinak. Ne, že

113 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 105.

„El viento de mi nombre – el Mistral – sopla allí como un demonio, un viento del que sólo hay iguales en la Patagonia.“

114 Dostupné na: <http://www.gabrielamistral.uchile.cl/poesia/lagar/locasmujeres/granjera.html>

bych neobdivovala Frederica Mistrala. Právě naopak, nesmírně jej miluji, jelikož je světcem provensálského folklóru.“¹¹⁵

Nelze tedy popřít, že jméno „Mistral“ by mohlo být mnohoznačné. Ať už si chilská spisovatelka příjmení ze svého pseudonymu původně osvojila jakožto název větru, který jak přiznává, v ní vyvolává příjemné pocity, či jakožto příjmení provensálského básníka, kterého velice obdivovala již od dětství, Frederic Mistral měl ve výběru nejspíše svou zásluhu. O výrazu „mistral“ se autorka s vysokou pravděpodobností dozvěděla právě ve spojení s básníkem. V patnácti letech, tedy ještě v době před prvním použitím pseudonymu, četla Mistralovu báseň *Mirèio*, kde je vítr několikrát doslovně zmíněn. A právě proto, že mistrál je název větru místního, tedy pouze toho, jenž se nevyskytuje jinde než na jihu Francie, lze předpokládat, že v jiné souvislosti než s provensálským básníkem, se s tímto výrazem spisovatelka nemohla setkat. V jeho výběru hrál tedy nejspíše roli jak umělec z Provence, kde Mistralová v dospělosti nějaký čas žila, tak i název větru o kterém psal, jako o elementu, který Mistralovou tolik fascinoval. Přestože nelze vyloučit, že si skutečně mohla vytvářet pseudonym cíleně podle názvu větrů, je možné, že právě náklonnost a obdiv k Fredericu Mistralovi, ji přiměl rozhodnout se právě pro název mistrál.

Stejně jako chilská básnička obdivovala dílo a houževnatost provensálského básníka, zamilovala si i jeho rodný kraj. Už jako Gabriela Mistralová, žila celkem šest let ve Francii, v Provence, mezi městy Orange a Avignonem, v prostředí o kterém četla

115 ZAÑARTU, Sady, *Vida y obra de Gabriela Mistral*, str. 6 – 7.

„Mucho se ha dicho sobre mi seudónimo. Nunca he hablado de esto. Pero ahora quiero decirlo. Cuando recién comenzaba a escribir unas prosas muy malas en el periódico de mi pueblo, firmaba simplemente con una „Y“ .Ahora hay un paréntesis explicativo. Yo he adorado siempre el viento. De todos los elementos es con el viento con el que me he entendido mejor. Siempre en las tardes, después que terminaba mis labores escolares, me iba hacia un punto alto de la escarpa y ahí por largo rato me sumergía en su soplo. Es curioso, pero el viento me produce el mismo efecto que a los borrachos el vino, y después de este baño me siento mejor. Estoy contenta, todo me llama a la risa y hago versos. Se me ocurrió así buscar un nombre de viento que pudiera ser de persona y encontré el mistral y lo adapté agregándole aquella „Y“ primitiva con lo que quedó Mistraly, luego tiré la „Y“ y dejaba el nombre actual. Una vez tuve que mentir sobre este punto de mi nombre literal y me dolió porque a quien era un hombre sabio, pero no pude hacer otra cosa. En aquella ocasión visitaba con otras personalidades de la sociedad de las Naciones al Presidente de Francia, quien nos invitó a almorzar. Durante el almuerzo me interrogó si mi nombre lo había adoptado por Federico Mistral, a lo que respondí que sí porque en aquel momento no era posible responder otra cosa. Y no es que yo no admire a Mistral. Por el contrario, le quiero enormemente porque es el santo del folklore provenzal.“

v Mistralově díle. Konkrétně pobývala například v Marseille v roce 1926, v Bédarrides roku 1928, či v Nice roku 1932. V básních „Agua“ a „La medianoche“ z kolekce *Tala* (1934) popisuje své pocity z života v okolí řeky Rhôny a krásy povensálské krajiny. O svých pocitech které zde zažívala si do deníků zapsala, že v průběhu jejího pobytu v Provence, vzpomínala na své dětství, které jí připomněly různé zvuky, vůně a vize.¹¹⁶ Zřejmě tak znovu prožívala dojmy, které měla, když poprvé četla Mistralovy básně, což bylo v době, kdy byla ještě mladá a bezstarostná.

Narozdíl od evidentní úcty k Fredericu Mistralovi, a lásce ke kraji ze kterého pocházel, je nesnadné nalézt důkaz náklonnosti Gabriely Mistralové vůči Gabrielovi D'Annunziovovi, jehož určité postoje a názory s těmi spisovatelčinými důrazně kontrastovaly. Přestože se autorka o dílech a literárních autorech často zmiňovala ve svých dopisech i zápiscích, o tomto italském spisovateli, ani jeho počinech se nevyjadřuje. Její vztah k Itálii je také nejednoznačný. Poprvé ji navštěvuje roku 1924, kdy poznává žurnalistu a spisovatele Giovanniho Papiniho z Florencie, se kterým se spřátelí. Poté se tam vrací opět v roce 1929. Ve svém deníku přitom vyjadřuje své obavy: „*Itálie se obávám kvůli fašismu a nechvalně proslulým vysokým cenám.*“¹¹⁷ Každopádně pobývala tam přibližně 3 – 4 roky, a vesnici kde bydlela, si nakonec zamilovala.¹¹⁸ A jak již bylo zmíněno, roku 1950 byla dokonce jmenována konzulkou Chile v Neapoli, ovšem nemohla funkci převzít, kvůli fašistickému režimu panujícímu v Itálii, který odmítla podporovat.¹¹⁹

Vzhledem k výše zmíněnému a spisovatelčině víře, kladnému vztahu k biblickým příběhům a častým motivům andělů, či archandělů v jejích básních je pravděpodobnější, že křestní jméno jejího pseudonymu bylo zvoleno podle archanděla Gabriela, kterého oproti italskému umělci jmenuje celkem často a svou náklonnost k němu dává zřetelně najevo. Stejně jako strážný anděl, i Mistralová se snažila chránit slabší a rozšiřovala důležité zprávy. Byla jakýmsi hlasem chudých a nevzdělaných lidí, kteří díky ní postupně dostávali šanci na vzdělání a tedy i lepší život. Ovšem nelze

116 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 245.

117 Tamtéž, str. 104.

„*Italia me le temo por el fascismo y por la mala fama de los altos precios.*“

118 Tamtéž, str. 134.

119 Tamtéž, str. 264.

přehlédnout fakt, že archanděla Gabriela v největší možné míře evokuje i samotné jméno Gabriela D'Annunzia. Lze jej totiž doslova přeložit jako „Gabriel Oznamovatel“, z italského slova „annuncio“, tedy „oznámení“. Podle Adriana Rooma spisovatel s původním jménem Gabriele Rapagnetta, zcela zřejmě s využitím svého křestního jména odkazuje k archandělu Gabrielovi, který v Bibli zvěstoval Marii nadcházející narození Ježíše.¹²⁰ Samotný původ básníkovy jména není zcela zřejmý. Jisté je, že D'Annunziův otec se narodil jako Rapagnetta. Zda si příjmení změnil jeho otec, nebo sám Gabriele D'Annunzio je samo o sobě hodné přesnějšiho zkoumání.

5.4 Přijetí pseudonymu Gabriely Mistralové v kontextu latinskoamerické literatury

Ve svých denících Mistralová popisuje mnoho příhod vztahujících se k jejímu pseudonymu. Například během svého pobytu v Portoriku přibližně mezi lety 1925-1935, dostává dopis od přítele Aguirreho Cerdy s velikým zpožděním. Dopis byl totiž adresován Lucile Godoyové, ovšem služebně u přátel u kterých bydlela, ji znaly jen jako Gabrielu Mistralovou a tak dopis vrátily. Nakonec po dlouhém pátrání po příčině nedoručení dopisu, jej na poště i vysvětlením nedorozumění obdržela. K celé situaci se v deníku vyjádřila s tím, že příště Cerda bude muset na obálku dopisu pro jistotu zmínit obě spisovatelčina jména.¹²¹

Podobná situace nastala, když Mistralová jela ve 40. letech 19. století do Stockholmu. Měla s sebou diplomatický pas, který jí byl vystaven na jméno Lucila Godoyová, přestože jí bylo v té době již třiapadesát let, a své rodné jméno nepoužívala. Jak popisuje, sama tomu nerozuměla, zejména vzhledem k tomu, že Nobelovu cenu obdržela na jméno Gabriela Mistralová a přesto se podle diplomatického pasu jmenovala Lucila Godoyová.¹²² A ačkoliv se po počátku používání pseudonymu od

120 ROOM, Adrian, *A Dictionary of Pseudonyms and Their Origins, with Stories of Name Changes*, str. 129.

121 QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, str. 124.

122 Tamtéž, str. 27.

svého původního jména distancovala, a její přátelé ji oslovovali novým jménem, občas ji někdo nazval Lucilou Godoyovou, jak je zřejmé ze zápisků Victorie Ocampové.¹²³

Pseudonym Gabriely Mistralové v Latinské Americe i v její rodné zemi vzbuzoval mnohé otázky. Jen Mistralová o svém novém jméně příliš nemluvila, zřejmě necítila potřebu vysvětlovat jeho význam, či původ, a nejspíše právě proto se o něm již za jejího života vedly debaty, které přetrvávají až dodnes. K těm částečně přispívala sama spisovatelka tím, že se netajila svým obdivem k Fredericu Mistralovi. Sama francouzskému prezidentovi na otázku zda její příjmení pochází od Frederica Mistrala odpověděla kladně, a posléze tvrdila že příjmení jejího pseudonymu odkazuje k větru.

Dnes je spisovatelka nejen v Latinské Americe, ale i po celém světě známá zejména pod tímto jménem. Po Gabriele Mistralové je pojmenována spousta vzdělávacích zařízení a institucí. Existuje nadace Gabriely Mistralové v New Yorku (Gabriela Mistral foundation), cena Gabriely Mistralové (Premio Gabriela Mistral), či od roku 1981 univerzita Gabriely Mistralové v Santiagu de Chile. Dále jsou podle ní nazvané ulice v Madridu, San Salvadoru, nebo ve městech Quillota a Vicuña v Chile.

123 MEYER, Doris; Horan, Elizabeth, *Gabriela Mistral, Victoria Ocampo: Esta América nuestra. Correspondencia 1926-1956*, str. 307.

Závěr

Cílem této práce bylo prozkoumat volbu pseudonymu Gabriely Mistralové, z hlediska důvodu jeho výběru, a jeho souvislosti s italským autorem Gabrielem D'Annunziem a francouzským básníkem Fredericem Mistralem. V první části práce byla charakterizována problematika literárních pseudonymů, nejčastější schémata jeho tvoření a příklady společně s důvody užívání pseudonymů spisovately v Evropě a v Latinské Americe, které se vcelku různí. Následně byl popsán život a dílo Gabriely Mistralové a její oblíbení literární autoři, kterých byla jak vyplývá ze spisovatelčiných zápisků a svědectví jejích přátel, spousta. Mezi ně nepochybně patřil i Frederic Mistral, kterého opěvovala i ve svých verších. Naproti tomu se o Gabrielem D'Annunziiovi Mistralová ve svých básních ani v denících nezmiňuje.

V následující pasáži byla práce zaměřena na život a tvorbou spisovatelů Gabriela D'Annunzia a Frederica Mistrala a přijetí jejich díla v Jižní Americe a v Chile. Dále byly popsány podobnosti a rozdíly v životech a osobních postojích všech tří spisovatelů, italského všestranného autora, provensálského obrozence a chilské básníčky, stejně tak jako jejich literárního díla, celoživotní práce a snahy.

Finální část této práce byla věnována pseudonymům Gabriely Mistralové. Byly popsány jejich různé formy, které spisovatelka v začátcích své kariéry používala a její konečné uchýlení se k jedinému pseudonymu, pod kterým je známá dodnes. Pro jeho pochopení byly vytyčeny pravděpodobné důvody jeho zvolení a také jeho původ a význam. Nejčastěji je uváděno, že si autorka vytvořila pseudonym „Gabriela Mistral“, z úcty ke Gabrielem D'Annunziiovi a Fredericu Mistralovi. Ovšem není mnoho důkazů o tom, že by ke Gabrielem D'Annunziiovi chovala tak vřelé sympatie. Naopak v porovnání s ním měla vcelku odlišné životní postoje a priority. Na druhou stranu není pochyb o tom, že spisovatelka obdivovala práci Frederica Mistrala, kterého opěvovala i ve své básni a vytvořila časopis, nazvaný podle jeho nejslavnějšího díla. Existují také teorie, podle

kterých je pseudonym odkazem k biblické postavě archanděla Gabriela a větru s názvem „mistrál“. Vzhledem k nejasnému vztahu Mistralové k italskému autorovi a k její náklonnosti k biblickým příběhům a konkrétně andělům, je více než pravděpodobné, že její křestní jméno pochází právě od archanděla Gabriela, jehož jmenovitě ve svých básních často zmiňuje. Stejně tak nechává velký prostor větru, který měla velmi ráda. Ve svých básních nezřídka používá motivy anděla a větr ve spojení se svým jménem. S výrazem „mistrál“, se s vysokou pravděpodobností poprvé setkala v básni *Mirèio* Frederica Mistrala. Vzhledem k autorčině náklonnosti k tomuto provensálskému básníkovi, kterého si spisovatelka podle vlastních slov zamilovala a jeho dílo i celoživotní snahu obdivovala, je zřejmé, že hrál ve výběru části jejího pseudonymu významnou roli. Podobně jako název větru, který dodal pseudonymu poetický nádech.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že zkoumání volby literárního pseudonymu je především pouhým následkem touhy po znalosti jeho původu, ve skutečnosti mohou mít jeho výsledky hodnotný přínos. Znalost pohnutek k používání pseudonymu, a povědomí o jeho významu totiž vede čtenáře k mnohem snazšímu a lepšímu pochopení spisovatelčiny osobnosti, jež napomáhá k většímu porozumění jejího literárního díla a v neposlední řadě, celkového literárního kontextu.

Resumen

Esta tesis está dedicada al seudónimo literario de la escritora chilena Gabriela Mistral. Se ocupa de la posibilidad de que el nombre fuera usado como su seudónimo para honrar a dos escritores europeos, el italiano Gabriele D'Annunzio y el francés Frédéric Mistral. Este trabajo trata de introducir la problemática de los seudónimos literarios en general y en el contexto europeo y latinoamericano en concreto. Presenta la vida, obra y autores favoritos de Gabriela Mistral y la vida y la obra de los dos escritores europeos. Además, sus vidas, actitudes, obras literarias y sus estéticas están comparadas porque no está absolutamente comprobado si el seudónimo de la chilena indica estos dos autores. Se desarrollan más posibilidades del origen del seudónimo y de los motivos de su uso. Hay representadas varias opiniones sobre el origen del seudónimo y de su significado. Al final, después de la comparación de los tres autores, teniendo en cuenta la vida y obra de Gabriela Mistral, y gracias al testimonio de varias personas que la conocían y se dedicaban a su vida y obra, es casi cierto que el nombre de Gabriela Mistral procediera de su simpatía por el arcángel Gabriel, del homenaje a Frederic Mistral y el deleite del viento.

Seznam použité literatury:

Primární literatura

D'ANNUNZIO, Gabriele, *Triumf smrti*, Praha: Melantrich, 1974.

D'ANNUNZIO, Gabriele. *Novelle*, Roma: Bonacci, 1995.

D'ANNUNZIO, Gabriele. *Poesie*, Roma: Bonacci, 1995.

MISTRAL, Frédéric, *Mireille, poème provençal*, Translated by Harriet W. Preston, Boston: Boston Roberts Brothers, 1885.

MISTRAL, Frédéric, *Zlaté ostrovy*, Praha: Rodina, 1937.

MISTRAL, Gabriela, *Antología*, Santiago de Chile: Zig Zag. 1945.

MISTRAL, Gabriela, *Desolación*, Santiago de Chile: Editorial Nascimento, 1923.

MISTRAL, Gabriela. *Lagar II*, Santiago de Chile: Dirección de Bibliotecas, Archivos y Museos, 1991.

MISTRAL, Gabriela, *Tala*, Buenos Aires: SUR, 1938.

MISTRAL, Gabriela, *Ternura*, Santiago de Chile: Editorial Universitaria S.A, 2004.

MISTRAL, Gabriela. *Vzkazy*, Vyd. 1. Přeložil Ivan Slavík, Praha: Odeon, 1970.

Sekundární literatura

AIRA, César, *Diccionario de autores latinoamericanos*, 1 ed. Buenos Aires: Ada Korn, 2001.

BARRAZA DE ESTAY, Isolina, *Gabriela Mistral y su sobrino*, Vicuña: Biblioteca Nacional de Chile, 1978.

BARROS ARANA, Diego, *Notas para una bibliografía de obras anónimas i seudónimas sobre la historia, la geografía y la literatura de América*, Santiago de Chile: Imprenta Nacional, 1882.

BOURDIEU, Pierre, *Pravidla umění: geneze a struktura literárního pole*, Vyd. 1. Brno: Host, 2010.

Concise Oxford Dictionary, 7th edition, Oxford: Oxford University Press. 1982.

CUNEO, Ana María, *Para leer a Gabriela Mistral*, Santiago de Chile: Editorial Andrés Bello, 1998.

DIBAM, *Gabriela Mistral: A cien años de su nacimiento 1889-1989*, Santiago de Chile: Biblioteca nacional de Chile, 1989.

DOWNER, Charles Alfred, *Frédéric Mistral: Poet and Leader in Provence*, South Carolina: BiblioBazaar, 2007.

CHAVEZ-SILVERMAN, Susana, Hernandez, Librada, *Reading and Writing the Ambiente: Queer Sexualities in Latino, Latin American, and Spanish Culture*, Wisconsin: University of Wisconsin Press, 2000.

FISCHER, Jan O. a kolektiv, *Dějiny francouzské literatury 19. a 20. století 1. díl*, Praha: Academia nakladatelství československé akademie věd, 1966.

FRANCO, Jean, *Historia de la literatura hispanoamericana: a partir de la independencia*, 14. ed. Barcelona: Editorial Ariel, 2001.

LAMPEREIN, Lina Vera; VIEIRA, Ana María; MOLINA, Paz, *Presencia femenina en la literatura nacional: una trayectoria apasionante, 1750-2005*, Santiago de Chile: Editorial Semejanza, 2008.

MEDINA, Alberto, „Me cansé de tener nombre en esta tierra: algunas observaciones sobre la última Mistral“, en *Revista Chilena de Literatura*, n. 45, Santiago de Chile, noviembre 1994, s. 133-141.

MEYER, Doris; HORAN, Elizabeth, *Gabriela Mistral, Victoria Ocampo: Esta América nuestra. Correspondencia 1926-1956*, Buenos Aires: El Cuenco de plata, 2007.

NERUDA, Pablo, *Confieso que he vivido. Memorias*, Barcelona: Seix Barral, 1974.

OVIEDO, José Miguel, *Historia de la literatura hispanoamericana. 2. Del Romanticismo a Modernismo*, Madrid: Alianza Editorial, 2002.

OVIEDO, José Miguel, *Historia de la literatura hispanoamericana. 3. Postmodernismo, Vanguardia, Regionalismo*, Madrid: Alianza Editorial, 2002.

PASTOR, Brígida M., *El discurso de Gertrudis Gómez de Avellaneda: Identidad Femenina y Otrredad*, Alicante: Centro de Estudios Iberoamericanos Mario Benedetti/Universidad de Alicante, 2002.

QUEZADA, Jaime, *Bendita mi lengua sea: diario íntimo de Gabriela Mistral*, Santiago de Chile: Editorial Planeta, 2002.

ROOM, Adrian, *Dictionary of Pseudonyms: 13,000 Assumed Names and Their Origins*. 5th rev. ed. Jefferson, N.C.: McFarland & Co, 2010.

ROOM, Adrian, *A Dictionary of Pseudonyms and Their Origins, with Stories of Name Changes*, London: St. James Press, 1989.

ROGERS, Paul Patrick, LAPUENTE, Felipe-Antonio. *Diccionario de seudónimos literarios españoles, con algunas iniciales*, Madrid: Gredos, 1977.

RUBIO, Patricia, *Gabriela Mistral ante la crítica: bibliografía anotada*, Santiago de Chile: DIBAM, Centro de Investigaciones Diego Barros Arana, 1995.

SAAVEDRA MOLINA, Julio, *Gabriela Mistral: su vida y su obra*, Nueva York: Instituto de las Españas en Estados Unidos, 1937.

SAMATAN, Marta Elena, *Gabriela Mistral, Campesina del Valle de Elqui*, Buenos Aires: Instituto Amigos del Libro Argentino, 1969.

SCARONE, Arturo, *Diccionario de seudonimos de Uruguay*, Montevideo: Claudio García, 1942.

SHIMOSE, Pedro, *Historia de la literatura latinoamericana*. 3. ed. Madrid: Editorial Playor, 1999.

SYKES, J. B, *The Concise Oxford Dictionary of Current English*, Oxford: Clarendon Press, 1982.

ŠRÁMEK, Jiří, *Panorama francouzské literatury: od počátku po současnost*. Vyd. 1., Brno: Host, 2012.

ŠRÁMEK, Jiří, *Přehled dějin francouzské literatury*, Brno: Masarykova univerzita, 1997.

TAYLOR, Martin C., *Gabriela Mistral's Struggle with God and Man: A Biographical and Critical Study of the Chilean Poet*, North Carolina: McFarland Co., 2012.

TEITELBOIM, Volodia, *Gabriela Mistral pública y secreta: truenos y silencio*, Santiago de Chile: Editorial Sudamericana, 1996.

THIBAUDET, Albert, *Mistral ou La République du Soleil*, Paris: Hachette, 1930.

TORTORETO, Walter, *Il Duca minimo si affretta alle pugne*, Music@, 28, 2012, str.25-31.

VERDÚ, José Rico, *Un Azorín desconocido*, Alicante: Instituto de Estudios Alicantinos, 1973.

VILLON, François. *Já - François Villon*. Vyd. 2. Přeložil Otokar Fischer, Praha: Československý spisovatel, 1976.

ZAÑARTU, Sady, *Vida y obra de Gabriela Mistral*, Boletín del Instituto Chileno-Chino de Cultura, 1, abr. 1989, pág. 5-8, Buenos Aires: Editorial Andina, 1967.

Internetové zdroje

8 de marzo de 1892: Nace Juana de Ibarbourou. *Uruguay Educa: Portal educativo de Uruguay*. [online]. 23.3.2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.uruguayeduca.edu.uy/Portal.Base/Web/verContenido.aspx?ID=200932>

Catálogo Biblioteca del Congreso Nacional de Chile. [online]. 2.4.2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://catalogo.bcn.cl/>

Frédéric Mistral – Biographical. *Nobel Prize: The Official Web Site of the Nobel Prize*. [online]. 27.3.2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/literature/laureates/1904/mistral-bio.html

Frédéric Mistral French poet. *Encyclopaedia Britannica*. [online]. 27.3.2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/385842/Frederic-Mistral>

Gabriele D'Annunzio Italian writer and political leader. *Encyclopaedia Britannica*. [online]. 27.3.2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/151126/Gabriele-DAnnunzio>

GARCÍA GUADELUPE, Inmaculada. Gabriela Mistral Cronología . *Centro Virtual Cervantes*. [online]. 25.3.2015 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://cvc.cervantes.es/literatura/escriitores/mistral/cronologia/>

Inés Echeverría de Larraín (Iris) (1868-1949). *Memoria chilena: Biblioteca nacional de Chile*. [online]. 20.3.2015 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.memoriachilena.cl/602/w3-article-3461.html>

MIRANDA, Paula, La prosa de Gabriela Mistral. *Gabriela Mistral : Universidad de Chile*. [online]. 24.3.2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.gabrielamistral.uchile.cl/prosa/presentacion.html>

MISTRAL, Frédéric, Mireille, poème provençal. *Archive: The Internet Archive*. [online]. 27.3.2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <https://archive.org/details/mireillepomepro02mistgoog>

MISTRAL, Gabriela, Veinte poemas de Gabriela Mistral. *Archivo Chile*. [online]. 27.3.2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.portalalba.org/biblioteca/MISTRAL%20GABRIELA.%20Poemas.pdf>

OTERO MUÑOZ , Gustavo. Seudonimos de escritores colombianos. *Centro Virtual Cervantes*. [online]. 18.2.2015 [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: http://cvc.cervantes.es/lengua/thesaurus/pdf/13/TH_13_123_120_0.pdf

SIMÓN PALMER, María del Carmen. La ocultación de la propia personalidad en las escritoras del siglo XIX. *Centro Virtual Cervantes*. [online]. 27.3.2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: http://cvc.cervantes.es/literatura/aih/pdf/09/aih_09_2_011.pdf

